

vergadering **C10**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media

van 6 oktober 2022

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Stephanie D'Hose aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de taxshelter voor audiovisuele producties en podiumkunsten – 3747 (2021-2022)	5
VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de impact van de energiecrisis, de inflatie en de niet-indexering van de werkingsmiddelen op de budgetten van de cultuursector – 3743 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de impact van de energiecrisis en de hoge inflatie op de cultuursector – 3780 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Stephanie D'Hose aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de impact van de inflatie en de stijgende energieprijzen op cultuurhuizen – 9 (2022-2023)	8
VRAAG OM UITLEG van Filip Brusselmans aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de mogelijke fusie van Vlaamse topmusea – 3663 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de heropening van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen en de mogelijke fusie met het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen en Mu.ZEE in Oostende – 3778 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Orry Van de Wauwer aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de toekomstplannen van het pas heropende Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen – 3853 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de koloniale erfenis van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen – 3854 (2021-2022)	21
VRAAG OM UITLEG van Filip Brusselmans aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het problematische beheer van de Vlaamse kunstcollectie – 3776 (2021-2022)	33
Bijlage	36

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de beheersovereenkomst met Flagey vzw
– 3900 (2021-2022)

38

VRAAG OM UITLEG van Stephanie D'Hose aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de taxshelter voor audiovisuele producties en podiumkunsten – 3747 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Collega's, de conceptnota 'Een langetermijnvisie voor aanvullende financiering en ondernemerschap in de Vlaamse cultuursector' stelt dat de Vlaamse overheid werk wil maken van een optimaal fiscaal beleid voor de cultuursector. Een belangrijk bestand systeem is de taxshelter. Via het systeem van de taxshelter, dat in 2002 is ingevoerd, kunnen bedrijven in ons land investeren in audiovisuele producties en sinds 2017 ook in podiumkunsten. Het belastingvoordeel van de taxshelter is cruciaal om in ons land geld op te halen voor films, tv-producties en podiumvoorstellingen.

Vorig jaar liep het echter vaak fout met die investeringen, zo bleek uit een artikel in De Tijd. De problemen zijn nefast voor het vertrouwen in het taxsheltersysteem, en dienen dus zo snel mogelijk aangepakt te worden. Enkele opvallende elementen uit het artikel zijn de volgende. Taxshelterinvesteerders kregen vorig jaar meer dan anders niet de verhoopte fiscale attesten van de fiscus, omdat de producties waarin ze investeerden uiteindelijk niet aan de voorwaarden voldeden. 453 fiscale attesten zijn niet afgeleverd of werden verminderd. Dat is ruim twee keer meer dan in 2020 en in 2019, zo blijkt uit cijfers van de Federale Overheidsdienst (FOD) Financiën.

De investeerders kregen in 2021 voor 60,28 miljoen euro belastingsupplementen opgelegd omdat ze niet konden genieten van de voorziene belastingvrijstelling. Dat is bijna vier keer meer dan in 2020.

Verschillende stemmen opperen dat het systeem aan hervorming toe is. Een wetswijziging moet meer zekerheden inbouwen, zodat veel minder discussies ontstaan. De houding van de cel Tax Shelter creëert rechtsonzekerheid en leidt tot veel geschillen.

Geschillen slepen vervolgens veel te lang aan als het tot een rechtszaak komt. Men kan vragen stellen bij de lange termijn van vier jaar voordat een investeerder zeker weet of zijn fiscale attesten zijn aanvaard. In andere landen bestaat een systeem waarbij dit wel veel sneller kan. Een extra manco is dat er slechts een tweetal verzekeraars actief zijn in het dekken van de risico's bij taxshelterinvesteringen. Het zou beter zijn als meer en ook buitenlandse verzekeraars daarop zouden kunnen inspelen.

Minister-president, volgen u, uw kabinet en uw administratie de evolutie van de taxshelter op? Hoe gaat dat precies in zijn werk? Zijn er bij de administratie ook alarmbellen afgegaan? Welke acties hebt u desgevallend vervolgens ondernomen?

Een deel van de problematiek zit natuurlijk federaal. Hebt u een zicht op het aantal Vlaamse taxshelterdossiers? Kunt u uitgebreid toelichten hoeveel middelen langs deze weg worden binnengehaald?

Hoe analyseert u de toegenomen weigeringen van fiscale attesten? Blijkbaar is het in bepaalde mate te wijten aan een reeks attesten van de Gentse producent Music Hall die werden geweigerd, maar denkt u dat er meer aan de hand is?

Is het systeem van de taxshelter volgens u inderdaad aan hervorming toe?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Sta me toe vooraf nog even de bevoegdheden op het vlak van de taxshelter te verduidelijken. De gemeenschapsbevoegdheid bestaat uit het erkennen van de in aanmerking komende audiovisuele werken en podiumwerken en het afleveren van het voltooiingsattest na de voltooiing van het werk. Dat is onze rol. De fiscale controle en het afleveren van de fiscale attesten aan de investeerders is de bevoegdheid van de FOD Financiën.

Het artikel waarnaar u verwijst, gaat vooral over dat tweede aspect. Wellicht zal mijn federale collega van Financiën, minister Van Peteghem, u hierover meer tekst en uitleg kunnen verschaffen.

Dat gezegd zijnde: in het kader van het samenwerkingsakkoord over de taxshelter is er uiteraard regelmatig overleg tussen de FOD Financiën en de bevoegde administraties van de gemeenschappen, waaronder het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Maar in dat overleg wordt dus niet gefocust op de fiscale controles, dat is federale materie.

Wat betreft het aantal erkende werken en de geraamde investeringen via taxshelter en de evoluties verwijs ik graag naar de uitgebreide jaarrapporten, opgesteld door het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Deze rapporten geven per jaar een overzicht van de aanvragen en erkenningen voor audiovisuele werken en podiumwerken, samen met de geraamde investering.

In 2021 werd voor een totaal van ongeveer 75 miljoen euro aan raamovereenkomsten ingediend voor producties van Vlaamse productievennootschappen. Daarvan werd ongeveer 20 miljoen euro opgehaald voor podiumkunsten, en ongeveer 55 miljoen euro voor audiovisuele werken. 2021 was trouwens het jaar waarin de termijn voor het eerst afliep voor zowel audiovisuele producties als podiumproducties.

Ik neem uw derde en vierde vraag, over de analyse van de toegenomen weigeringen en de hervorming van het systeem, samen.

Zoals ik al op de eerste vraag antwoordde, zijn dit wellicht vragen die u ook kunt richten aan minister Van Peteghem, zeker als het gaat over bezorgdheden omtrent de geschillen en de houding van de cel Tax Shelter. Dat is federale materie. Ik geef wel graag een aantal elementen en beschouwingen van onzentwege mee.

Men mag zeker niet vergeten dat – gelukkig maar – het merendeel van de fiscale attesten wél werd uitgekeerd en dat investeerders wel degelijk hun voorlopige vrijstelling omgezet zien in een definitieve vrijstelling. De geweigerde attesten hebben niet enkel betrekking op werken die zijn erkend door de Vlaamse Gemeenschap. Maar het klopt wel dat heel wat attesten werden geweigerd voor investeringen in producties van Music Hall. De erkenning van de productievennootschap is immers ingetrokken door de FOD Financiën.

Dat er producenten zijn die minder zorgvuldig omspringen met de regels, is, ook al gaat het over een absolute minderheid, betreurenswaardig. Productievennootschappen moeten uiteraard de wetgeving inzake taxshelter correct naleven en ervoor zorgen dat de opgehaalde investeringen verantwoord kunnen worden op basis van de uitgaven.

Als minister van Cultuur beschouw ik de taxshelter als een belangrijk instrument in het kader van alternatieve financiering en het ondernemerschap in de Vlaamse cultuursector. Ik blijf dit instrument dan ook ondersteunen en de meerwaarde ervan onderschrijven. Als er aanpassingen mogelijk zijn waarmee we de regelgeving kunnen optimaliseren en de discussies kunnen voorkomen, dan moeten we

die zeker bekijken. Zo werd recent nog de termijn voor het indienen van het dossier voor de fiscale controle gewijzigd. Voortaan moet dit dossier uiterlijk negen maanden na de voltooiing van het werk ingediend zijn bij de cel Tax Shelter, dit om de controle van de dossiers vlotter te laten aansluiten bij de voltooiing van het werk en de termijn van vierjaar niet af te wachten. Dit moet er eveneens toe leiden dat de investeerders sneller hun attest kunnen ontvangen.

Dit is mijn antwoord, maar een deel van het antwoord zit dus ook op federaal vlak.

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Dank u wel voor uw antwoord, minister-president. Ik ben er me natuurlijk van bewust dat een deel op het federale niveau zit. Daarom had ik gehoopt dat er vanuit uw kabinet of vanuit uw administratie met het federale niveau een overleg zou zijn om te zien wat er aan de hand is en wat er samen gedaan kan worden. Het mag toch verwacht worden dat de verschillende overheden daaraan samenwerken. Vandaar mijn bijkomende vraag: is het mogelijk om een overleg te plannen?

U sprak over alternatieve financiering. Ik spreek eigenlijk liever over aanvullende financiering.

Dat de termijn is aangepakt om die vier jaar te verminderen, is sowieso een goede zaak. Dat is een eerste stap in de goede richting. Maar we kunnen het niet zomaar wegzetten door te denken dat het maar een minderheid is. Het is een goed systeem, maar om het goed te houden, moeten we voldoende evalueren en bij de les zijn. Daarom is een overleg met het federale niveau zeker aangewezen.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): De taxshelter is een belangrijk instrument, maar ik spreek ook liever over aanvullende dan over alternatieve financiering.

Ik wil een aantal nuances inbrengen. We mogen de fiscus niet volledig de schuld geven van wat er verkeerd loopt. We moeten ook naar de sector zelf kijken. Collega D'Hose verwees al naar de rol die Music Hall heeft gespeeld. Ik denk dat de Bijzondere Belastinginspectie (BBI) daar met reden is binnen gevallen. De sector heeft daar ook zelf verantwoordelijkheid in te nemen.

Minister Van Peteghem heeft alleszins al een aantal stappen gezet om een aantal quick fixes in de procedures te steken. Hij heeft dat – en dat is heel belangrijk – gedaan na overleg met zowel de sector als met het Departement Cultuur, Jeugd en Media. Hij deed dat recent met diverse fiscale bepalingen; drie zijn er op 5 juli 2022 aangenomen. Daarnaast vond minister Van Peteghem het ook heel belangrijk om meer rechtszekerheid te geven aan producenten voor wat de fees van hun intermediairs betreft. Het was belangrijk om investeerders sneller die zekerheid te geven over hun attesten door de uiterlijke termijn in te schrijven tegen wanneer de taxshelterdossiers volledig binnen moeten zijn. Maar ook daar heeft de sector zelf een rol. Wat zagen we? De producenten speelden met de deadline en dienden heel last minute dossiers in. Daardoor loopt alles wat vertraging op. We moeten niet alleen maar naar de FOD Financiën kijken, maar dus ook naar de sector zelf.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister-president, ook wij zijn van oordeel dat het nodig is om het systeem grondiger te evalueren. Vlaanderen kan daarin trekker zijn. Het hele systeem heeft een heel belangrijke impact op de cultuurbudgetten. Het laatste rapport van de Vlaamse administratie toonde aan dat het voor de podiumkunsten gaat over 15 procent van de budgetten, en voor de audiovisuele sector om maar liefst 80 procent. Het zijn de grote gesubsidieerde instellingen die daar het meest gebruik van maken, en dat voor het zogenaamde 'eigen deel van

de inkomsten', waardoor zij ook gemakkelijker gesubsidieerd geraken. Daardoor ontstaat een soort matteüseffect, waarbij grote, sterke instellingen worden bevoordeeld ten opzichte van kleinere. Dat is iets waarover we ons zorgen moeten maken, zonder de verdienste van het systeem volledig in twijfel te trekken.

Voor ons is een evaluatie zeker aan de orde en is er ook de vraag of u plannen hebt om daar trekker in te zijn en dat met het federale niveau te bekijken.

De voorzitter: Minister-president Jambon.

Minister-president Jan Jambon: Dank u wel, collega's, voor de commentaren.

Mevrouw D'Hose, ik heb in mijn antwoord gezegd dat er regelmatig overleg is tussen het departement en het federale niveau over de taxshelter. Dat bestaat.

En zoals elk ding moet alles regelmatig geëvalueerd worden. Ik zal met minister Van Peteghem bekijken om ook hier een evaluatie op los te laten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de impact van de energiecrisis, de inflatie en de niet-indexering van de werkingsmiddelen op de budgetten van de cultuursector – 3743 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de impact van de energiecrisis en de hoge inflatie op de cultuursector – 3780 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Stephanie D'Hose aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de impact van de inflatie en de stijgende energieprijzen op cultuurhuizen – 9 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): De coronacrisis hield lelijk huis – dat is een open deur intrappen – in alle sectoren van onze samenleving, maar zeker ook in de culturele sector. Nu zetten ook de stijgende energieprijzen, de torenhoge inflatie en de niet-indexering van de werkingsmiddelen die sector wederom onder zware druk. Van verschillende culturele organisaties horen we dat het water aan de lippen staat. Ze vrezen voor wat de nabije toekomst zal brengen.

De ongezien torenhoge energieprijzen leggen een zware druk op onze volledige samenleving, maar zeker cultuurorganisaties die huizen in vaak verouderde, slecht geïsoleerde infrastructuur – zoals dat ook voor gezinnen zo is –, zullen het de komende winterperiode en verder bijzonder zwaar krijgen om de energiefactuur te betalen. Sommige huizen zagen hun energiefactuur al verviervoudigen en het ziet er voorlopig niet naar uit dat beterschap in zicht is.

Behalve die energiekosten, treft ook de torenhoge inflatie de cultuurorganisaties hard. Ook voor hen zijn producten en materialen duurder geworden. Als gevolg

van de jarenlange besparingen zagen ze eigenlijk de facto hun werkingsmiddelen jaar na jaar achteruit gaan.

Bovendien heeft de Vlaamse Regering aan het begin van deze legislatuur een duidelijke beslissing genomen om de werkingsmiddelen niet te indexeren. Hierdoor valt voor alle huidige structureel gesubsidieerde culturele organisaties – volgens hun eigen berekening – een gat van 10 procent in hun werkingsbudget dat ze niet gecompenseerd zien. Dit voelt voor de cultuursector als een extra besparing en afstraffing.

Daarnaast moeten we ook oplettend zijn voor de daling in inkomsten via ticketverkoop bij de cultuurorganisaties. Het is hier ook al meerdere keren aan bod gekomen dat ons publiek voor sommige sectoren – niet voor alle – eigenlijk maar heel mondjesmaat de weg terug vindt. Ook deze vermindering aan inkomsten zal een nog grotere financiële krater slaan.

Daarom heb ik de volgende vragen – ik ben ook blij te zien dat ik niet alleen ben.

Welke maatregelen zal de Vlaamse Regering nemen voor de verlaging van de energiefactuur, die ook ten goede zullen komen van de culturele organisaties?

Op welke manier zult u ervoor zorgen dat op een zo kort mogelijke termijn en maximaal mogelijk de grote cultuurhuizen met een historische infrastructuur verder energiezuinig worden gerenoveerd, met een focus op isolatie en hernieuwbare energie, verder dan wat eigenlijk al voorzien is in de huidige FoCI-middelen (Fonds Culturele Infrastructuur) hopen we toch?

Hoe gaat u ervoor zorgen dat de werkingsmiddelen van de cultuurorganisaties opnieuw volledig worden geïndexeerd?

Dank u wel voor uw antwoord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister-president, ik heb een gelijkaardige vraag, met enkele voorbeelden en dergelijke. Ik zal ze misschien even overlopen.

We weten dat het moeilijke jaren geweest zijn voor de cultuursector na corona. Met sluitingen van de cultuurhuizen hangt er opnieuw een zwaard van Damocles boven het hoofd van de cultuursector. Ditmaal speelt de energiecrisis met uit de pan swingende prijzen en de grote inflatie de sector stevig parten. Met energieprijzen die vervijfvoudigen en vele bezoekers die moeten afhaken wegens de levensduurte die spectaculair gestegen is, ziet de toekomst er weer somber uit voor de sector. Voor de sector spelen dus niet alleen de gigantische energiefacturen een rol, maar door de aanhoudende inflatie stijgen eveneens de lonen van het personeel. En ook hogere prijzen voor grondstoffen hebben een directe uitwerking op de sector. Daar zijn de spoken dus weer van sluitingen van cultuurhuizen en personeel dat op tijdelijke werkloosheid gezet wordt. Als de bevoegde politieke niveaus niets ondernemen om de sector te steunen, zal hij ten onder gaan.

Uit een artikel op Apache halen we dit citaat van Jan Raes, CEO van Opera Ballet Vlaanderen: "Een vergelijking tussen het laatste normale jaar 2019 (voor corona) en een prognose voor 2023 leert ons dat we met de huidige stand van zaken een stijging van de elektriciteits- en gasrekening van 338% mogen verwachten. In 2019 bedroegen de rekeningen 336.000 euro, in de begroting voor 2023 is 1.471.000 euro ingeschreven."

En dit citaat van Katrijn De Wit, de woordvoerder van DE SINGEL: "Voor 2022 en 2023 zouden de cijfers betekenen dat we het gebouw op bepaalde momenten moeten sluiten en festivals en producties moeten verplaatsen of zelfs annuleren

om de kosten te drukken." Met alle gevolgen voor artiesten, publiek, studenten en medewerkers van DE SINGEL.

Zoals het er nu voor staat, dreigen werkmiddelen opgeslokt te worden om de stijgende energiekosten en de stijgende kosten van materialen voor onderhoud en verbouwingen en van het eigen personeel te betalen. De sector probeert nu al maatregelen te nemen. Het kunstencentrum VIERNULVIER zal zijn zalen pas verwarmen als de temperatuur onder de 19 graden zakt. En de airco zal pas aangezet worden als de temperatuur boven de 27 graden uitstijgt.

De sector is zich ook sterk bewust van het feit dat de extra kosten doorrekenen in de ticketprijs helemaal geen uitweg biedt. De tickets moeten betaalbaar blijven of het publiek zal niet anders kunnen dan wegblijven. Het Kaaitheater en VIERNULVIER kondigden al aan om te experimenteren met bijzondere prijzen: de bezoeker betaalt wat hij kan. De hoop is dat bezoekers die het zich kunnen permitteren uit solidariteit meer betalen dan standaard en zo bijdragen voor het deel van het publiek dat genoodzaakt is om het laagste tarief te betalen.

Net nu verbouwingen en renovaties aangewezen zijn om de infrastructuur energiezuiniger te maken, zijn kosten voor bouwmaterialen niet in te schatten op voorhand. Maar in een sector waar die renovaties voor grote stukken door overheden worden betaald levert dat extra problemen op. Een overheid zal normaal vasthouden aan het vooraf toegekende subsidiebedrag. Meerkosten zullen dus volledig voor de rekening van de kunsthuizen zelf zijn. Dit overstijgt de financiële draagkracht.

Het mag duidelijk zijn dat de sector dit niet allemaal alleen kan torsen. Hij kijkt daarom naar de verschillende politieke niveaus, bijvoorbeeld naar het Vlaamse niveau, om de werkingssubsidies te indexeren, meer nog dan de inflatiecorrectie uit het voorjaar die jammer genoeg tekortschiet.

Bij monde van Overleg Kunstenorganisaties (oKo) – een overleg van 245 kunstorganisaties in Vlaanderen en Brussel – deed de sector een aantal voorstellen. Voor het Vlaamse niveau zijn de volgende relevant: eerst en vooral een extra inflatiecorrectie, een volledige indexering van alle subsidies voor infrastructuur, verbouwingen, werkingen en projecten. Hou de coulance die er was tijdens de coronapandemie ten aanzien van de gewenste resultaten en criteria uit de decreten en fondsen aan. Vooral het procent eigen inkomsten staat overal nog steeds onder zware druk. Cultuurparticipatie, essentieel voor mentaal welzijn in crisistijd, is sedert jaar en dag mogelijk door de financiële inspanningen van lokale besturen. Bouw die niet af, maar versterk die. Zorg ervoor dat, als er rechtstreekse steun komt voor bedrijven in moeilijkheden, die ook toegankelijk is voor cultuurorganisaties. En investeer groothartig en in versneld tempo in de energietransitie en in energiebesparende maatregelen in de sector. Dat zijn een zestal heel concrete voorstellen voor het Vlaamse niveau, minister.

oKo verdedigt de belangen van de door Vlaanderen gesubsidieerde kunstorganisaties, maar het veld is ook breder dan dat. De stijgende energieprijzen en bijhorende inflatie treffen de volledige sector: culturele centra, socioculturele organisaties – ook van daar is er een noodkreet gekomen – en, niet te vergeten, individuele kunstenaars. Die laatste dreigen het grootste slachtoffer te worden, want ze zien producties en speelmogelijkheden smelten als sneeuw voor de zon. De Vereniging voor Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG) pleitte er alvast voor om het Gemeentefonds inflatiebestendig te maken door de groeivoet van 3,5 procent per jaar te verhogen als de inflatie meer bedraagt. Het Gemeentefonds is onrechtstreeks een belangrijke bron van inkomsten voor veel culturele organisaties en culturele centra die via de lokale overheid ondersteund worden.

Minister-president, graag horen we hoe u dit wilt aanpakken. Kunt u volgende vragen beantwoorden?

Wat zijn uw algemene beschouwingen over deze problematiek, minister-president?

Wordt er gekeken voor extra budget voor de cultuursector om deze periode van inflatie en energiecrisis te helpen overbruggen? Zult u een extra inflatiecorrectie op de subsidies doorvoeren? Zult u een volledige indexering van alle subsidies doen? Wat met de fondsen?

Wilt u een beleid voeren waarbij ingezet wordt op het versneld investeren in renovatie van cultuurgebouwen zodat niet al de publieke middelen aan energiekosten opgaan?

Zult u erop toezien dat de algemene steunmaatregelen ook de cultuursector ten goede komen? De sector werd in het verleden tijdens de coronacrisis vaak vergeten en we moeten erover waken dat dit niet opnieuw gebeurt.

Welke maatregelen hebt u voor ogen? Hebt u hierover al met de sector en specifieke deelsectoren overlegd? Zo ja, wie zat er rond de tafel en wat zijn de concrete uitkomsten?

Zijn er specifieke maatregelen op til die voor een maximale ondersteuning van de individuele kunstenaar kunnen zorgen zodat zij niet opnieuw het grootste slachtoffer van de crisis worden?

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Minister, op 22 maart reeds – dat is dus al een half jaar geleden – stelde ik u de vraag in deze commissie over de impact van de stijgende energieprijzen op onze cultuursector. We zijn nu een half jaar verder en het is er spijtig genoeg niet beter op geworden.

Ik geef u een concreet voorbeeld. Mijn beste vriendin is directeur van de Minard-schouwburg, een van de oudste schouwburgen van Gent. Zij werkt met vier personeelsleden en zij heeft voor vorig jaar een extra energiekost van 30.000 euro. Dan weet je sowieso, als je maar met vier personeelsleden werkt om een schouwburg draaiende te houden, dat je aan de personeelskost niet veel kan doen. Dan zit je natuurlijk wel met de handen in het haar.

U liet een half jaar geleden weten dat er nog geen specifieke maatregelen genomen zouden worden voor de cultuursector, want deze energiecrisis trof de hele maatschappij. U herhaalde iets soortgelijks in een videoboodschap aan de socioculturele sector op hun Wascabi-event op 2 september. Niettemin lijkt het mij nodig om als overheid te reageren met maatwerk, waartoe we al opgeroepen hebben.

Mijn oproep is dezelfde als in de coronacrisis. Onze gezonde cultuurhuizen moeten we door deze crisis helpen. In dat kader vond ik de aanbevelingen van oKo toch wel zeer valabel. Daarom heb ik volgende vragen.

Zult u rekening houden met de aanbevelingen van oKo? Mevrouw Meuleman heeft ze hier goed herhaald, ik zal dat niet nogmaals doen.

Twee, in uw antwoord op mijn vraag van 22 maart liet u weten dat u eventuele maatregelen op maat van de cultuursector ziet als onderdeel van het lopende onderzoek naar aanvullende financieringsvormen voor infrastructuur. Is er al iets concreets uit dat onderzoek gekomen?

Drie, ik liet eerder ook weten dat het me nodig lijkt om cultuurhuizen te begeleiden inzake die hoge facturen en welke ingrepen ze zouden kunnen doen. U liet weten

het uitbreiden van de maatregelen van het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) naar de jeugd- en de cultuursector, de bevolking, onze scholen, bedrijven en verenigingen te zullen bekijken. Ook het begeleiden van de doelgroepen wat de duurzaamheidsmaatregelen betreft, zit daarin vervat. Kunt u daar inmiddels meer over vertellen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, ik zal eerst de vragen van mevrouw Segers beantwoorden, al overlappen de vragen elkaar natuurlijk voor een stuk.

Ik zal de eerste en de derde vraag samen behandelen, over de maatregelen die we zullen nemen en de indexatie van de werkingsmiddelen. Iedereen is er zich van bewust dat de stijgende inflatie en de hoge energieprijzen op alle sectoren een impact hebben, dus uiteraard ook op de cultuursector. We onderzoeken als Vlaamse overheid dan ook welke maatregelen we kunnen nemen om de impact van de inflatie te verminderen. De meeste maatregelen die worden onderzocht, gaan – terecht – ook veel breder dan enkel de cultuursector. Het zal dan ook een gezamenlijke inspanning vergen, over de beleidsdomeinen heen, om een aantal maatregelen op korte termijn te nemen die de directe impact van de stijgende prijzen inperken. Tegelijkertijd zal er ook op federaal en op Europees niveau blijvend moeten worden gezocht naar een structurele oplossing voor een betere regulering van de energieprijzen. In de begroting die we opgemaakt hebben, is hiervoor inderdaad een substantieel bedrag voorzien. Ik kom hier dadelijk nog op terug.

Mevrouw Segers, u geeft terecht aan dat er binnen de infrastructuurmiddelen van Cultuur vandaag al geïnvesteerd wordt in onder andere de energiezuinigheid van onze cultuurhuizen: er zijn de sectorale investeringssubsidies en er is de subsidielijn Grote Culturele Infrastructuur. Ik heb de voorbije jaren deze middelen op twee manieren verhoogd: ik heb een deel van de relancemiddelen hieraan toegevoegd. U weet dat daar een strikte timing aan vasthangt. En ik voorzie jaarlijks een extra impuls via middelen uit het Vlaams Klimaatfonds. Het bedrag dat daaruit naar Cultuur stroomt, fluctueert echter in functie van de beschikbare middelen. Met die twee ingrepen wil ik een versnelling zetten op de verduurzaming van onze infrastructuur, en ambieer ik onze culturele spelers te helpen hun energiefactuur onder controle te krijgen op een structurele wijze.

Mijn administratie onderzoekt de mogelijkheid om het toepassingsgebied van de energielening uit te breiden naar andere hernieuwbare energiemaatregelen dan enkel het plaatsen van zonnepanelen/fotovoltaïsche installaties. Daarvoor dient juridisch en praktisch nog verdere uitklaring te gebeuren.

Dan kom ik tot de vragen van mevrouw Meuleman over mijn algemene beschouwingen en het extra budget. Vanzelfsprekend heb ik kennisgenomen van de voorstellen die oKo op 9 september lanceerde. Ik ben ook met hen in gesprek gegaan om hierover van gedachten te wisselen. Iedereen is er zich van bewust dat de stijgende inflatie en de hoge energieprijzen op alle sectoren een impact hebben, dus ook op de cultuursector. We onderzoeken binnen de Vlaamse Regering verschillende maatregelen om de impact hiervan te verminderen.

Ik ga graag in op twee heel specifieke vragen van oKo. Voor de kunstorganisaties die vanaf 2023 een werkingssubsidie ontvangen in het kader van het Kunsten-decreet wordt – onder voorbehoud van goedkeuring van het begrotingsdecreet voor 2023 – een bijkomende inflatiecorrectie voorzien, bijkomend op de aanpassing die al bij de beslissing van de Vlaamse Regering van 24 juni laatstleden werd meegenomen. Hierdoor zal het loonaandeel van de subsidies dan 8 procent hoger liggen dan wat werd opgenomen in de geadviseerde bedragen, die gebaseerd waren op de aanvragen die werden ingediend voor 1 december 2021. Het was van

belang om hierover zo snel mogelijk met de organisaties te communiceren zodat het aangepaste subsidiebedrag bij de opmaak van hun geactualiseerde beleidsplan en begroting gebruikt kan worden. Die moeten natuurlijk tegen 15 oktober via KIOSK worden ingediend.

De specifieke relancemaatregel ten aanzien van de gewenste resultaten en criteria uit de decreten en fondsen, die oKo bepleit voor de cultuursector, neem ik zeker mee. Net als tijdens de coronacrisis zal mijn administratie deze zaken bekijken vanuit een gezond realiteitsbesef.

Op de investeringen in energiebesparende maatregelen en het versneld renoveren kom ik dadelijk nog terug.

Er werd ook gevraagd of ik erop zou toezien dat de algemene steunmaatregelen ook de cultuursector ten goede komen. U vermeldt daarbij, mevrouw Meuleman – en daar ben ik het absoluut niet mee eens – dat de cultuursector tijdens de coronacrisis vergeten werd. We hebben in deze commissie het rapport van Graydon besproken. Ik moet daar eigenlijk niet meer woorden aan vuil maken, ik vind zo'n uitspraak eerlijk gezegd nogal grotesk. Het klopt dus absoluut niet dat de cultuursector tijdens de coronacrisis werd vergeten, wel integendeel. De organisaties konden immers wel een beroep doen op de algemene steunmaatregelen. Bovendien werden er vanuit het noodfonds bijkomende specifieke ondersteuningsmogelijkheden aangeboden aan de cultuursector.

Wat betreft de maatregelen die ik voor ogen heb: op korte termijn blijf ik inzetten op de verhoging van de energiezuinigheid via de bestaande instrumenten. De sector werd uitgebreid gehoord in het vooronderzoek voor de hernieuwing van de reglementen voor investeringssubsidies. Op langere termijn onderzoekt mijn administratie de mogelijkheid om het toepassingsgebied van de energielening uit te breiden naar andere hernieuwbare energiemaatregelen dan het plaatsen van fotovoltaïsche installaties.

Zijn er specifieke maatregelen op til voor de individuele kunstenaar? De individuele kunstenaar zal natuurlijk ook gebruik kunnen maken van de algemene maatregelen die door de overheden – federaal en Vlaams – worden genomen. Bovendien worden de middelen voor de kortlopende subsidies – dan spreken we over projecten en beurzen – in het kader van het Kunstendecreet met ingang van 2023 aanzienlijk verhoogd, conform de beslissing van de Vlaamse Regering van 24 juni laatstleden, die gelieerd is aan het in het Kunstendecreet opgenomen minimumpercentage van 12,5 procent.

Mevrouw D'Hose, u vroeg of ik kennis genomen heb van de voorstellen van oKo. Daar heb ik zonet op geantwoord. U vroeg ook naar dat bewuste onderzoek. Het onderzoek van de Universiteit Antwerpen wijst uit dat de investeringssubsidies een geschikt instrument zijn om zowel sectorale prioriteiten – zoals duurzaamheid, waaronder ook energetische ingrepen – als grote projecten te ondersteunen. De aanbevelingen uit dit onderzoek voor de sectorale prioriteiten zijn reeds verwerkt in het nieuwe reglement dat in april van dit jaar in werking trad. Voor grote projecten loopt de ontwikkeling van een hernieuwd reglement dat vanaf 2023 in werking zal treden.

Het klopt dat de energielening op dit moment nog niet optimaal functioneert. Organisaties doen hier slechts heel zelden een beroep op. Het onderzoek wijst uit dat dit ten dele te wijten is aan een te hoogdrempelige instap. Mijn administratie zal de komende tijd dan ook inzetten op communiceren en informeren over de werking van dat instrument. Ook kijken we in de richting van een uitbreiding van het toepassingsgebied naar andere hernieuwbare energiemaatregelen dan enkel het plaatsen van fotovoltaïsche installaties. Hiervoor dient juridisch en praktisch nog verdere uitklaring te gebeuren.

De onderzoekers beschouwen de energieaudits als een succesvolle dienst. Ik moedig organisaties uit de cultuursector dan ook aan om dat instrument in te zetten. Momenteel kunnen culturele organisaties tot 60 procent ondersteund worden voor dergelijke energieaudits wanneer ze die opnemen in een aanvraag voor de sectorale investeringssubsidie. De energieaudit biedt inzicht in de meest efficiënte opties om het verbruik terug te dringen, op korte en lange termijn. Het kan een goede basis vormen om de nodige kleine aanpassingen te doen, en/of een structureel dossier met maatregelen die een impact op de lange termijn hebben op te maken om investeringssubsidies aan te vragen en/of naar een lokale overheid te stappen om investeringen te motiveren.

In het onderzoek komen ook mogelijke 'nieuwe' financieringsmodellen aan bod. Ik stel echter vast dat deze een beduidende complexiteit en nood aan begeleiding met zich meebrengen. Mijn administratie zal dan ook verder bekijken in welke mate hier gevolg aan kan worden gegeven.

Wat het Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) betreft, staan de middelen uit het Vlaams Klimaatfonds vandaag reeds ter beschikking van de cultuur- en jeugdsector via de investeringssubsidies voor grote cultuur- en jeugdinfrastructuur en voor sectorale prioriteiten in energiezuinigheid tot 2021 en in duurzaamheid vanaf 2022. Voor 2021 en 2022 werden ook bijkomende relancemiddelen voorzien voor het verlenen van investeringssubsidies in cultuur- en jeugdinfrastructuur. Er zijn bovendien ook de werkingssubsidies voor Pulse die organisaties in de culturele sector begeleidt in hun streven naar meer duurzaamheid.

Voor de cultuurinfrastructuur van de Vlaamse Gemeenschap neemt mijn administratie zelf binnen haar taakstellingen op om de gebruikers hierin te begeleiden. Ook hier investeren we onder andere via middelen vanuit het Vlaams Klimaatfonds.

In de begroting 2023 is een bedrag van meer dan 15 miljoen euro voorzien voor de ondersteuning van de energiefacturen van de cultuursector. De administratie is bezig met een billijke verdeling over de verschillende deelsectoren en cultuurhuizen. Het is 16 of 17 miljoen euro, in elk geval een substantieel bedrag.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Minister-president, dank voor uw uitgebreide antwoord. Het belangrijkste dat ik onthoud, is de gezamenlijke inspanning van de Vlaamse Regering. U zegt dat dit nodig is voor alle sectoren van de economie en de culturele sector is even goed een economische sector.

We zijn hier met drie vandaag om daarbij echt heel duidelijk de oproep te doen om de culturele sector niet te vergeten. Uit uw antwoord begrijp ik dat dat niet het geval zal zijn. Er zijn heel duidelijke signalen gekomen: de brief van 9 september van oKo en één van Sociare op 13 september met dezelfde vragen. Ook de federatie heeft een hartenkreet geslaakt. Er is dringend nood aan zuurstof. De gezamenlijke boodschap is – en dat is de belangrijkste – indexeer onze werkingssubsidies. Na tien jaar status quo, sinds 2012 zijn ze niet meer geïndexeerd, betekent dit dat elke 100 euro vandaag 120 euro zou moeten zijn, maar door de inflatie is het maar 90 euro. Er gaat netto 10 euro af.

oKo zegt dat een extra inflatiecorrectie nodig is op de subsidies voor 2022 en 2023. U zegt dat daar in de toegekende bedragen 8 procent kan worden toegevoegd voor personeelskosten. Deze correctie is nodig. Vanaf nu moet er echt gegaan worden voor een volledige indexering van alle subsidies. Dat is zwaar; dat zal voor bedrijven zwaar zijn, ook voor de regering en voor lokale besturen. Het is echt nodig, onze gezinnen, en mensen in de culturele sector hebben ook een gezin, hebben het momenteel ongelooflijk zwaar.

Ik vond dat de federatie een interessant voorstel deed. Ze zeiden: laten we met de lokale besturen kijken naar – delen van – schoolinfrastructuren. Hoe staat u daartegenover? Hoe staat u tegenover de unisono vraag van een volledige indexering? Hoe staat u tegenover de vraag van de federatie om de VIA-middelen (Vlaams Intersectoraal Akkoord) op te trekken?

Voor wat betreft isolatie en het energiezuinig maken, neemt u een goede maatregel door de energieaudit verder te promoten, dat is nodig, en door de energielening uit te breiden. U zegt dat er te weinig aanvragen zijn, maar ik kan me echt voorstellen dat het water zo hard aan de lippen staat, ook bij onze gezinnen, dat er voor heel veel gezinnen en organisaties niet ook nog een lening af kan, ook al vertaalt zich dat in een dalende energiefactuur.

Het is een complexe problematiek, er zijn heel veel vragen. Minister-president, graag nog antwoord op mijn bijkomende vragen.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister-president, die bijkomende inflatiecorrectie van 8 procent is niet volledig maar zal voor sommige organisaties, zoals bijvoorbeeld Brussels Symphonic Orchestra waar de looncomponent heel belangrijk is en een verschil op leven en dood maakt, zeker een stap in de goede richting zijn. We mogen echter niet alleen naar hen kijken. In het sociaal-cultureel werk en de amateurkunsten is de looncomponent ook belangrijk, maar daar zitten we ook met het probleem van de werkingsmiddelen, zoals mevrouw Segers zei. Men vraagt daar naar de volledige indexering van de werkingsmiddelen. Die vraag is terecht. Het is al zo lang dat dat deel en die component niet zijn geïndexeerd en dat begint zwaar door te wegen. Als je 30 procent minder middelen hebt, dat is een heel pak, dan hypothekeert dat je werking. Ik zou u willen oproepen om daar zeker naar te kijken.

Ten slotte, u hebt geen antwoord gegeven op de vraag over de individuele kunstenaars. Als organisaties het beter doen gaan ook kunstenaars daarvan kunnen genieten, maar niet allemaal. Sommigen gaan het weer heel moeilijk hebben. Mijn vraag is wat u gaat doen en of u kunt monitoren dat er geen kunstenaars tussen de mazen van het net glippen.

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Minister-president, dank voor de extra inspanningen die gebeuren. Dat is zeer belangrijk en zeer goed. We hadden in juni 2022 al de beslissing genomen dat er sowieso een inflatiebonus kwam voor het Kunsten-decreet. Begrijp ik het goed dat er nog een extra bonus komt? Dat is zeer goed en zeker iets om tevreden over te zijn. Kunt u al zeggen welk percentage dat zou zijn?

Het onderzoek van de Universiteit Antwerpen waarnaar u hebt verwezen vond ik zeer interessant. Is het mogelijk om dat onderzoek in te zien? Het kan altijd helpen om meerdere inzichten te kennen.

De substantiële 16 of 17 miljoen euro die nog eens extra wordt toegekend is een groot bedrag voor de sector. Wat is de timing? De verdeling is natuurlijk niet evident. Er zijn ook cultuurhuizen die geen problemen hebben. Daar moeten we eerlijk over zijn. Als het over energie gaat, hebben sommige minder energieverbruik dan andere. We hebben uit corona geleerd dat het niet altijd zo gemakkelijk is om veel geld over iedereen te verdelen. Het komt erop neer dat eigenlijk niemand iets heeft. Dat betekent opnieuw maatwerk en dat is geen evidentie. Hoe ziet de administratie dat en hoe snel kunnen zij daarin gaan?

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): Ook vanuit de cd&v-fractie bedankt, minister-president, voor de inspanningen die u in de Vlaamse Regering doet om de realiteit van de hele samenleving te zien, maar ook heel specifiek voor de culturele sector en de uitdagingen waarmee ze nu worden geconfronteerd. U doet dat door extra geld te voorzien om de inflatiecorrectie toe te passen en om alle bestaande maatregelen op vlak van energie open te zetten voor de hele cultuursector. Dat is een heel terechte en belangrijke stap. U zegt dat u ook werk wilt maken van communicatie naar de sector om hen te wijzen op het aanbod. Momenteel is het aanbod van de Vlaamse overheid enorm groot en heel versnipperd. Bent u van plan om een aantal specifieke maatregelen gericht te communiceren of is het haalbaar en realistisch om het totale pakket kenbaar te maken en bijvoorbeeld te werken via één aanvraagloket voor alle mogelijke aanvragen en ondersteuning die er vanuit de Vlaamse overheid zijn om die transitie te maken naar meer energiezuinigheid? Daar ligt momenteel de grootste uitdaging. Zelfs voor ons, particulieren, is het heel moeilijk om door de bomen het bos nog te zien, dat geldt dan zeker ook voor de cultuursector. Het kan door alle steun die er bestaat voor hen nog moeilijker zijn. Hoe kijkt u naar één aanvraagloket en de communicatie naar de sector?

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Collega's, wij worden allemaal bevraagd door sectoren. Het is niet enkel de cultuursector. Ook een lokaal bestuur wordt geconfronteerd met bijkomende vragen op de sociale dienst van mensen die het ook niet meer zien zitten. Dan zwijgen we nog van de organisaties, van de clubs, ook van clubs met veel jongeren. Die hebben ook stijgende kosten. Ik kan begrijpen dat men dan zegt dat we iets moeten doen. Ook al heeft de oppositie bepaalde punten van kritiek, dat ontslaat de oppositieleden er niet van toch ook realistisch te zijn en naar de toekomst te kijken, vind ik. Geld uitgeven is gemakkelijk. Als iemand naar u komt en zegt dat hij geld nodig heeft, dan is zeggen 'u hebt groot gelijk, er moet meer geld zijn', de gemakkelijkste oplossing. Dat er ondersteuning moet komen, begrijp ik wel. Maar je moet toch ook op langere termijn kijken. Ik weet dat het een dooddoener is, maar we moeten ook het budget voor Vlaanderen goed in het oog houden zodat we niet verzeilen in toestanden zoals in andere landen. Ik zou het niet willen meemaken dat we een rating krijgen van een bepaalde grootbank – het Gemeentekrediet van vroeger – die zegt 'sorry, Vlaanderen, maar we zien het toch niet meer zitten om leningen te verschaffen' en dergelijke. Dat zou ik niet willen meemaken. Ik heb jarenlang gespeeld met een Portugees in de ploeg. Portugal heeft dan in 2020 voor de eerste keer sinds de Anjerrevolutie een begrotingsoverschot kunnen realiseren, maar dat was na zeer zware maatregelen waarbij het ging over 10 procent van de ambtenarenpensioenen eraf en dergelijke. Ik geef dit ook maar mee.

Als we nu naar de cijfers kijken, zien we een inflatiecorrectie van 4 procent. Als ik het goed begrepen heb van de minister-president, komt er daar nog een van 8 procent bij. Dat betekent dat we daar toch wel een significante inspanning doen. Als we kijken naar de middelen voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media, is er in het centenboekje een toename van 11,13 procent. Dat is net iets lager dan de huidige inflatie. Met andere woorden, ik ga ervan uit dat de inflatie die nu bestaat, tijdelijk is, ook al kan het uiteraard langer dan een maand zijn. Deze wordt aangejaagd door een internationale problematiek. Het zijn dus de energieprijzen die het zeer moeilijk maken voor de cultuursector – voor de mensen in het algemeen trouwens. Een indexering is eigenlijk een structurele aanpassing. De vraag is hier of je daar niet gericht aan moet werken. Een indexering zou sowieso een enorme druk zetten op het budget voor cultuur. Wat doe je dan met de andere sectoren? Gaan we die dan ook allemaal indexeren? Dan wil ik toch eens zien welke impact dat zou hebben op de begroting. U weet wel dat als we naar een begroting gaan die helemaal niet goed is en we niet uit het slop geraken, dat goed is voor de

parlementsleden die nu hun legislatuur uitzitten tot 2024. Maar de mensen die na ons komen, zullen dan nog zeer moeilijke beslissingen moeten nemen. Ik denk dat je meer heil hebt bij ondersteuning in het betalen van hoge energieprijzen en met een beleid dat erop gericht is om minder afhankelijk te zijn van fossiele brandstoffen. Zoals gezegd is, verduurzaming van de infrastructuur van de sector, dat hebben we ook gedaan. Ik denk dat de huidige energieprijzen eerder de uitzondering zijn dan de regel. Daar ga ik nog altijd van uit. Je moet hier dus werken aan maatregelen om daaraan tegemoet te komen. Indexering is natuurlijk nog iets anders. Maar ik zie ook dat de Vlaamse overheid toch bijkomende maatregelen genomen heeft. Ik zou toch een oproep willen doen – de collega heeft het ook al aangehaald – dat we als sectoren niet altijd zeggen dat we extra geld moeten hebben. Het is niet omdat je niet in de regering zit dat je ook tegen mensen moet durven zeggen 'let op, ik begrijp jullie, maar wegens die en die redenen doen we het zo'. Ik vind dat ook wel belangrijk.

Wat de coronacrisis betreft, mevrouw Meuleman, zou ik vragen dat u eens contact opneemt met collega Coudyser. Die heeft dat allemaal berekend, hoeveel er eigenlijk tegemoet gekomen is aan de cultuursector. Als ik mij niet vergis, is er in dit parlement zelfs een onderzoek naar voren gekomen waarbij gezegd werd dat de maatregelen die de Vlaamse Regering genomen heeft, de cultuursector wel degelijk recht hebben gehouden. Dat geef ik dan ook maar mee. Dank u.

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Ik wil even inpikken op dat laatste element. Er was inderdaad de studie van Graydon, die hier werd voorgesteld op verzoek van de minister-president. Natuurlijk werd niet alles uit die studie hier toegelicht. Graydon beschikte over gegevens over verenigingen die ten onrechte geld hebben ontvangen, maar die cijfers hebben we hier nooit volledig gekregen, omdat Graydon die niet zomaar kan vrijgeven als de minister-president daar zelf niet om vraagt. Hier werd natuurlijk enkel de positieve kant van die Graydon-studie toegelicht. Maar daarover gaat het hier nu niet.

Voor het overige sluit ik me aan bij wat collega Meuleman en ook de minister-president zegden over de budgetten. Iedereen heeft het moeilijk op dit moment en de pot met goud aan het einde van de regenboog is niet onuitputtelijk, en waarschijnlijk ook nog steeds niet gevonden. Wat er op dit moment gebeurt, lijkt me dus het meeste dat we kunnen doen.

Ik heb wel een bijkomende vraag. We zien, zoals daarnet kort werd aangehaald, dat bepaalde cultuurhuizen en cultuurinstellingen beslist hebben om over te gaan tot een sluiting, een tijdelijke sluiting tijdens de winterperiode. Het bekendste voorbeeld daarvan is DE SINGEL. Ik heb de cijfers gezien over wat ze daarmee kunnen besparen. Ik begrijp, vanuit die financiële insteek, wel waarom cultuurinstellingen dat zouden doen. Ik heb hierover enkele vragen aan de minister-president. Hebt u weet van nog meer grotere cultuurhuizen, gesubsidieerde cultuurinstellingen, die dat zouden doen? Maar vooral: zal daar een gevolg aan verbonden worden? Ik denk bijvoorbeeld aan de werkingssubsidies. Ze krijgen natuurlijk werkingssubsidies om twaalf maanden open te zijn. Gaat deze Vlaamse Regering daar maatregelen aan verbinden, ja of neen?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Dank u wel, collega's, voor de bijkomende commentaar en vragen. Ik begrijp dat natuurlijk allemaal. Het liefst zouden we iedereen schadeloosstellen in dit geheel. Maar het komt altijd terecht bij Vlaanderen. De lokale besturen zitten in de problemen: naar Vlaanderen. De sectoren – alle sectoren, niet alleen de cultuursector – zitten in de problemen: naar Vlaanderen. Iedereen kijkt naar Vlaanderen. Op zich is dat goed, maar aan de andere

kant zijn onze middelen ook niet oneindig. Ik denk dat het erop aankomt om de middelen goed en gericht te besteden. Dat is natuurlijk een moeilijke oefening. We hebben eens berekend wat het zou kosten om iedereen – dus organisaties en mensen – schadeloos te stellen voor de prijsstijgingen die zich nu voordoen: dat zou 40 miljard euro kosten, op een begroting van 55 miljard euro, waarvan ook de lonen van leraars en zaken in de zorgsector en dergelijke betaald moeten worden. Laat mij dat op zijn minst 'een uitdaging' noemen.

Ik wil nog even ingaan op de bijkomende vragen. Het is wel eigenaardig dat ik sommige zaken al beantwoord heb in mijn eerste antwoord, waarnaar nu opnieuw gevraagd wordt in de replieken. Maar goed, *repetitio est mater studiorum*.

Mevrouw Segers, u had het over het delen van schoolinfrastructuur met lokale besturen. Wij zijn altijd voor een brede school geweest en hebben dus geen probleem met het openstellen van schoolinfrastructuur. Dat brengt me trouwens tot het punt dat in de begroting ook bijkomende ondersteuning voor de lokale besturen voorzien is. Het gaat niet echt om de verhoging van de indexering van het Gemeentefonds, maar die middelen zullen wel op dezelfde manier als bij het Gemeentefonds verdeeld worden. Ze worden dus niet toegevoegd aan het Gemeentefonds maar wel op dezelfde manier verdeeld. Als ik me niet vergis, gaat dat over 75 miljoen euro in 2023, 100 miljoen euro in 2024 en 125 miljoen euro in 2025. Dat moet de lokale besturen helpen om hun autofinancieringsmarge positief te krijgen tegen 2025, zoals gevraagd wordt.

Zowel mevrouw Segers als mevrouw Meuleman vragen om de volledige indexering van de werkingsmiddelen. U weet dat ik altijd vrij rechttoe rechtaan communiceer. Dat is niet voorzien op dit moment in de maatregelen. Dat gaan we niet doen.

Wat de individuele kunstenaars betreft, mevrouw Meuleman, verwijs ik naar het antwoord dat ik zonet gegeven heb. Individuele kunstenaars kunnen ook, zoals iedereen, van de algemene maatregelen gebruikmaken. Ook zijn de project-subsidies en de beurssubsidies substantieel toegenomen. Daar kunnen die mensen natuurlijk ook gebruik van maken.

Mevrouw D'Hose, ik had al gezegd dat de extra inflatiebonus 8 procent bedraagt. Die komt bovenop de 4 procent. Het onderzoek van de Universiteit Antwerpen kan natuurlijk ter beschikking gesteld worden en ingekeken worden.

Wat de timing voor die extra ondersteuning betreft: de administratie is nu de regels aan het vastleggen. Maar dat gaat over de begroting van 2023, voor alle duidelijkheid. Die regels zullen de komende weken vastgelegd worden.

Mijnheer Van de Wauwer, u vroeg of de communicatie rond het hele energiegebeuren kon verlopen via één loket. Dat is de wijziging die minister Demir zal doorvoeren. Er zal één loket komen voor alle energetische vragen, zoals er nu nog één premie en één lening is, waarin al die dingen vervat kunnen worden. Dat geldt ook voor de cultuursector. De communicatie daarrond is nooit voldoende. Het lijkt me een goede suggestie om dat nog wat meer in de markt te zetten.

Mijnheer Meremans, op de vraag over de lokale besturen heb ik zonet geantwoord.

Wat het sluiten van de cultuurhuizen betreft: bij mijn weten is er op dit moment, buiten DE SINGEL, geen groot cultuurhuis dat op dit moment een tijdelijke sluiting overweegt. DE SINGEL heeft die beslissing natuurlijk genomen voor ze weet hadden van die bijkomende middelen. (*Opmerkingen van de heer Brusselmans*)

Wij gaan nu met DE SINGEL rond de tafel zitten, omdat het natuurlijk de betrachting is om dat centrum open te houden. Wat de consequentie op de werkings-subsidies betreft: daarover heb ik op dit moment nog geen standpunt ingenomen.

Ik hoop dat DE SINGEL open blijft, en dan is het evident dat die werkingssubsidies behouden blijven. Voor mij is dit wel een totaal ander gegeven dan tijdens de coronacrisis, toen men verplicht werd om te sluiten. Toen hebben we gezegd dat de subsidies bleven doorlopen. Hier is dat te bekijken. Maar zoals gezegd, is de eerste betrachting om het centrum open te houden. Indien dat niet gebeurt, zullen we bekijken wat we met de subsidies doen.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Dank u wel, minister. Er zijn veel inspanningen maar u zegt nu ook opnieuw bold nee. Ondanks de vraag van oKo, Sociare en de federatie die de socioculturele sector en de amateurkunsten vertegenwoordigt, om de middelen te indexeren. Zij hebben dat ook berekend: 120 euro in 2012 is vandaag nog 90 euro. In de coronacrisis hebt u ook alles uit de kast gehaald om de sector te helpen. De crisis vandaag is eigenlijk zelfs nog groter en treft ook heel veel gezinnen. *(Opmerkingen van minister-president Jan Jambon.)*

Minister-president Jan Jambon: Maar, de indexering van de werkingsmiddelen is recurrent. De ondersteuningsmaatregelen waar wij over spreken en waar we tijdens corona over gesproken hebben, zijn éénmalige. En dat zie je ook aan onze schuldpositie. Je moet eens naar onze schuldpositie kijken. Dus dat is éénmalig in crisistijden, en in éénmalig kunnen we ver gaan. Maar wat u vraagt, is recurrent, structureel en recurrent. Dat hebben we ook in corona niet gedaan, voor alle duidelijkheid.

Katia Segers (Vooruit): Het is jammer dat dat niet even bekeken wordt. De maatregelen voor energie zijn belangrijk, ook al geloof ik niet, zoals collega Meremans zegt, dat die torenhoge energiekosten tijdelijk zullen zijn. Niemand gelooft dat. Ze gaan nooit meer zo laag zijn als dat ze ooit waren. Dus het water blijft aan de lippen staan. Het is positief dat u reageert dat het goed is dat er met de lokale besturen wordt samengewerkt en dat dat heel belangrijk is. Het is ook goed dat in het Gemeentefonds die substantiële verhoging komt. Dat is nodig en belangrijk. Voor mijn gemeente betekent dat concreet dat we dit jaar 76.000 euro krijgen. Dat is iets meer dan de helft van de stijging van de energiekosten van de exploitatie van ons zwembad. Die bedragen momenteel 135.000 euro waar het vorig jaar 59.000 euro was. Ik zet het maar in perspectief. Dat is fijn en welkom, dat is belangrijk. Maar dat is een ander debat, de grote steden versus de kleinere gemeenten. Het is duidelijk: geen indexering van de werkingsmiddelen. Dat is betreurenswaardig.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik kan me daar alleen maar bij aansluiten, minister-president. Sinds 2012 is er geen indexering meer en dat betekent eigenlijk een recurrente besparing. U zegt dat het recurrent is. Uiteraard weten wij dat maar dat betekent dat er al sinds 2012 recurrent jaar na jaar bespaard wordt en dat die besparingen zeer veel meer zijn de laatste jaren en naar 2023 nog veel meer zullen zijn omdat de inflatie alleen maar stijgt.

Dus ik denk dat de impact op de cultuursector zeker niet te onderschatten is en dat voor het sommigen inderdaad een kwestie is van leven of dood. De Graydon-studie heeft inderdaad aangetoond dat door de coronamaatregelen heel wat organisaties, die anders misschien kopje onder zouden gegaan zijn, eenmalig en tijdelijk het hoofd boven water hebben kunnen houden. We gaan moeten zien wat dat nu geeft. We hebben toen gezien dat de ongezonde eruit zijn gegaan en op zich - dat is ook altijd uw pleidooi geweest - moeten we iets wat niet levensvatbaar is, ook niet verder blijven onderhouden. Dat zal voor sommige organisaties het geval zijn. Maar als je begint te zien dat diegene die echt wel moeten worden behouden zoals onder andere DE SINGEL, het ook bijzonder moeilijk krijgen. Ik denk dat we dan toch wel een probleem in onze sector en op maatschappelijk vlak

hebben. Ik denk dat er bepaalde organisaties gaan zijn die het bijzonder moeilijk gaan krijgen als u helemaal niets en op geen enkele manier wilt toegeven op het niet-indexeren van die werkingsmiddelen.

U heeft het over 40 miljard. Betekent dat voor heel de Vlaamse begroting? Mijnheer Meremans zegt dat de banken ons land dan geen leningen meer willen geven en dat we kopje onder gaan. Dat gaat niet zijn door de indexering van de cultuursubsidies want dat is op zich een heel klein aandeel in die begroting. Dus ik denk dat er maatwerk moet worden geleverd en dat er werkelijk moet worden bekeken waar moet bijgesprongen worden. Maar hier zitten we met een probleem dat al aansleept sinds 2012 en dat volgens mij wel de moeite loont om eens te bekijken omdat er anders toch wel grote problemen gaan zijn in de sector.

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Ik wil de minister-president toch nogmaals uitdrukkelijk bedanken voor deze inspanning. Ik vind die wel substantieel in tegenstelling tot de collega's. Er wordt inderdaad niet geïndexeerd op werkingsmiddelen maar wel op personeel, niet een keer maar twee keer, tot een percentage van 8 procent waardoor dat je bijna aan de inflatie zit. Ik vind dat niet min en dat gebeurt niet in alle sectoren. En daarbij heb je dan nog eens die extra inspanning van 16 miljoen euro.

Collega's, ik zou willen dat we alle middelen die in de Vlaamse begroting zitten naar cultuur kunnen laten gaan maar we moeten daar toch ook wel een klein beetje realistisch in zijn. Dus voor mij is het glas veel meer halfvol dan dat het halfleeg is. Maar wat ik nog wel wil doen, minister-president, is toch oproepen tot maatwerk voor de verdeling van die laatste 15 à 16 miljoen. Het gewoon gaan strooien over alle huizen, zoals we dat met corona gedaan hebben, heeft ons geleerd dat dat misschien ook niet de beste piste is. Dank u wel.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Filip Brusselmans aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de mogelijke fusie van Vlaamse topmusea
– 3663 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de heropening van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen en de mogelijke fusie met het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen en Mu.ZEE in Oostende
– 3778 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Orry Van de Wauwer aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de toekomstplannen van het pas heropende Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen
– 3853 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Katia Segers aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de koloniale erfenis van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen
– 3854 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Collega's, van tijdelijke sluitingen naar heuglijke openingen. Enkele weken geleden opende het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen (KMSKA) opnieuw, er is al veel over gezegd in de afgelopen drie jaar, maar ik kan niet genoeg benadrukken hoe blij ik ben nu het weer open is. Er is eindelijk weer een 'flagshipmuseum' in Vlaanderen, in Antwerpen. We hebben eindelijk weer de kans om alle mooie werken, topstukken die er hangen, en die veelal in de kelder hebben gelegen, te bezichtigen. Ik ben intussen al tweemaal geweest, en het stelt absoluut niet teleur.

We kunnen discussiëren over de stijl van het nieuwe gebouw, over de witte vloer, die ook de wereldpers heeft gehaald, maar laat ons als Vlamingen gewoon proberen om fier te zijn op wat daar is neergezet, dat mag trouwens ook wel voor die kostprijs. Maar goed, een vrolijke noot om te beginnen.

Maar een domper op de feestvreugde was toch de commotie binnen de sector, meer bepaald binnen enkele musea, over de mogelijk opgelegde fusie van bovenaf. Al in juni of juli, begin van de zomer, konden we in de pers vernemen dat er vanuit uw kabinet plannen werden gesmeed om het KMSKA, het Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen (M KHA) en Mu.ZEE in Oostende op één of andere manier meer te laten samenwerken. Ondertussen wordt er in de media zelfs gesproken over samensmelting. Er worden nog andere namen genoemd, intussen ook het Raveelmuseum in Zulte. Er is veel bezorgdheid in de sector, en om dat duidelijk te maken, zijn er nu verschillende culturo's – Luc Tuymans maar ook andere artiesten – en zelfs galerijen, samen gestart met een petitie. Over die commotie heb ik enkele concrete vragen.

Minister-president, wat zijn de concrete plannen die op tafel liggen? We horen in de media verschillende dingen. Ik heb ook al verschillende reacties van u gehoord.

Er werd de opdracht gegeven aan Idea Consult om de verschillende pistes te bestuderen. Welke opdracht was dat precies? Wanneer? En wat heeft deze studie gekost?

Wanneer en hoe vaak werd er intussen met de respectievelijke instellingen overlegd over de wenselijkheid én natuurlijk ook het nut van dergelijke 'intensievere samenwerking'? En hoe is de respons hierop?

Klopt het verhaal in De Standaard dat er eventueel sprake zou zijn van een 'deal' in Oostende waarbij het dossier van het Thermae Palace zou gebruikt worden als pasmunt?

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik heb een gelijkaardige vraag met nog wat extra dimensies. Op 24 september heropende het KMSKA feestelijk. Tot op heden opereert het grootste museum van Vlaanderen echter nog steeds zonder artistieke leiding, aangezien na het vertrek van Jacqueline Grandjean niemand nieuw werd aangesteld. De minister-president uitte begin dit jaar dan wel zijn bezorgdheid over het uitblijven van een nieuwe aanstellingsprocedure en beloofde in gesprek te gaan met het museum maar uiteindelijk werd geen nieuwe artistiek directeur gevonden.

Intussen bereikte bij het begin van de zomervakantie ons wel het nieuws dat er plannen zijn om het KMSKA te laten fuseren met twee andere musea: M HKA en Mu.ZEE. Er werd een studie besteld bij Idea Consult die de potentiële synergieën tussen de verschillende organisaties in kaart moest brengen, en het hoofd van de administratie van het Departement Cultuur zou worden aangesteld als transitie-manager. De studie van Idea Consult werd tot op datum van indiening van deze vraag niet ter beschikking gesteld, en ook de betrokken musea kregen, volgens berichtgevingen uit de pers, geen inzage in de volledige studie. Dat de drie betrokken instellingen niet staan te popelen voor een fusie werd meteen duidelijk, en het gebrek aan transparantie rond het traject voedt het wantrouwen. Ook vernamen we in de pers dat u als minister van Cultuur al uw fiat gaf voor de voorgestelde plannen.

Stof genoeg voor een discussie in deze commissie, vandaar hebben wij volgende vragen voor u.

In de commissievergadering van 20 januari beloofde u in gesprek te gaan met het KMSKA en hen om verantwoording te vragen waarom er geen nieuwe aanwervingsprocedure voor artistiek directeur werd opgesteld. Hoe is dit gesprek verlopen en wat waren de conclusies? Welke argumenten werden door het bestuur aangehaald om geen nieuwe aanwervingsprocedure te starten? Wie neemt nu de verantwoordelijkheid voor de artistieke leiding? Hoe zal dat in de toekomst verlopen?

Hoe verhouden de fusieplannen zich ten opzichte van de zoektocht naar een nieuwe artistieke leiding voor het KMSKA?

Wanneer werd de studie besteld bij Idea Consult? Waarom werden de resultaten tot op heden niet beschikbaar gesteld?

Niet alle betrokken partijen zijn gelukkig met de voorgestelde plannen. Intern draagvlak is nochtans een absolute voorwaarde om samenwerking te laten slagen. Wat is uw visie op een mogelijke fusie en samenwerking? Zult u tegemoetkomen aan de bezorgdheden van de betrokken instellingen? Hoe ziet u de rol van het hoofd van uw administratie als transitie-manager?

Hoe verhouden de fusieplannen zich tot de geplande nieuwbouw van het M KHA? Komt de nieuwbouw er of komen ook deze plannen op de helling te staan?

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord

Orry Van de Wauwer (cd&v): Minister-president, de inleiding is door de twee vorige vraagstellers al uitgebreid gegeven. We zijn natuurlijk ook heel blij met de opening, maar toch werd die een beetje overschaduwed door de onzekerheid over het toekomstplan van het KMSKA, het M KHA en Mu.ZEE. Ik heb daarover de volgende vragen voor u.

Het KMSKA is meer dan 10, bijna 11 jaar gesloten geweest. De erfgoedwereld heeft intussen niet stilgestaan. Hoe heeft het museum zich voorbereid op een futureproof werking na de heropening? Vaste collecties en opstellingen zijn vandaag immers minder relevant. Musea leven vooral van tijdelijke en sneller roterende tentoonstellingen. Hoe zal KMSKA dat doen en wat is het tentoonstellingsprogramma voor de komende 5 jaar?

Wat is de stand van zaken met betrekking tot de aanwerving van een artistiek directeur? Bij het laatste bezoek van deze commissie aan het KMSKA werd er gesteld dat de zoektocht nog niet voor onmiddellijk was omdat de focus eerst lag op de opening. Er zou pas nadien eventueel gekeken worden voor een artistiek directeur. Ik ben benieuwd, in relatie tot de plannen voor de komende 5 jaar, hoe het met die aanwerving zit.

Hoe bereidt het KMSKA zich voor op de concurrentie van het nieuwe museum dat Fernand Huts en zijn Phoebus Foundation plannen in de Boerentoren?

Kunt u meer toelichting geven over de studie van Idea Consult waar de collega's naar verwezen? Wat zijn de concrete aanbevelingen in die studie? Wat is uw appreciatie daarvan? Hoe zult u ermee aan de slag gaan?

Hoe verloopt op dit moment de samenwerking van KMSKA met de bureaus van het M KHA en welke mogelijkheden tot synergiën stellen beide musea zelf voor? Het is geen geheim dat cd&v geen voorstander is van een opgelegde fusie met de drie musea, maar we zien wel samenwerkingen of zelfs een eventuele fusie tussen het KMSKA en het M KHA.

Het KMSKA is onze enige Vlaamse wetenschappelijke culturele instelling. Heeft het KMSKA een wetenschappelijke raad en zo ja, wie zijn de leden? Wie is de eindverantwoordelijke in het KMSKA voor het wetenschappelijke beleid? Wat zijn de concrete actiepunten in het wetenschappelijke beleid - bijvoorbeeld wat betreft onderzoeksprogramma, restauratieprogramma, voorbereiding expo, enzovoort - en met welke universiteiten of hogescholen wordt er hiervoor samengewerkt?

KMSKA is het grootste Vlaamse museum met een grote dotatie maar volgens de algemeen directeur volstaat die dotatie niet om het vernieuwde museum te runnen. Wat is de reactie van de minister op die uitspraak van de directeur?

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): De heropening van het KMSKA heeft niemand onberoerd gelaten. Iedereen is laaiend enthousiast. Er zijn altijd mensen die wat zeuren dat de stukken door elkaar hangen en dat de vloer te blinkend is en te vuil wordt. De collega's hebben al belangrijke vragen gesteld. Mijn vraag heeft betrekking op een belangrijk deelaspect voor de toekomstige werking en de betekenis van het KMSKA, namelijk de koloniale erfenis.

In 1894, toen Congo nog een privébezit was van koning Leopold II, organiseerde het Antwerpse stadsbestuur een wereldtentoonstelling met een koloniaal luik. 244 Congolese burgers, mannen en vrouwen, werden met de boot weggevoerd uit Congo om op het Museumplein op de Zuidwijk tentoongesteld te worden als dieren in een mensenzoo. Horden Belgen en toeristen verzamelden zich om een glimp van die mensen op te vangen. In de 19de en het begin van de 20ste eeuw was zo'n

'zoo humain' telkens een grote publieksattractie. Het gebeurde ook elders. Wetenschappers van dat moment probeerden via dergelijke mensenzoo's te legitimeren waarom andere mensen inferieur zouden zijn aan het 'Europese ras'. Uit onderzoek van het Antwerps museum MAS voor de expo '100 x Congo' stierven in totaal 7 Congolezen door de mensenzoo in Antwerpen, allemaal tussen de 17 en 35 jaar oud. Dit is een koloniaal drama dat in de vergetelheid is geraakt.

Ook al vinden er vandaag geen mensenzoo's meer plaats, de racistische stereotypes die de mensentuinen mee hielpen verspreiden, bestaan vandaag nog steeds en zijn meer dan ooit relevant. We hebben er de afgelopen dagen nog maar eens een staaltje van gezien in onze voetbalwereld. Het is enorm belangrijk dat dergelijke koloniale drama's niet in de vergetelheid geraken en dat mensen zich herinneren wat racistisch denken kan veroorzaken.

Met de heropening van het KMSKA is er een perfect moment om aan dit drama aandacht te schenken en de slachtoffers te herdenken. Vandaag is er op het Museumplein voor het KMSKA echter geen enkele herinnering aan de schandvlek van ons koloniaal verleden. Ondertussen circuleert er – u zult dat ongetwijfeld gezien hebben – naar aanleiding van een brief en oproep van Nadia Nsayi, een petitie die het stadsbestuur oproept om daar een gedenkteken te zetten. In aansluiting daarvan heb ik de volgende vragen, minister-president.

Zal Vlaanderen, in samenwerking met het KMSKA en de stad Antwerpen, een officieel pardon geven voor de mensenzoo uit 1894, waarbij zeven mensen het leven lieten?

Op welke manier zult u in gesprek gaan met de stad Antwerpen om ook voor een materieel gedenkteken voor de slachtoffers te zorgen op het plein voor het KMSKA of in de mooi aangelegde tuin of waar dan ook?

Op welke manier zal het vernieuwde KMSKA, eens het een directeur heeft, het verhaal van de mensenzoo meenemen in de geschiedenis van haar museum?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, ik ga proberen thematisch wat te bundelen.

Het eerste thema is de Idea Consult-studie waarover een aantal vragen gesteld zijn. Wat mij betreft is het duidelijk dat de mogelijkheden tot een vergaande samenwerking tussen de instellingen de harten beroert en dat er vele opinies over leven, zoals we allen kunnen merken in de media. Bij elke verandering, elk idee nog maar van verandering, heeft iedereen daar onmiddellijk zijn gedacht over, zonder misschien zelfs te weten waarover het specifiek gaat. We moeten ons toch de vraag durven stellen of onze topinstellingen in de bestaande organisatiestructuur en met de huidige financiële mogelijkheden hun rol als cultureel-erfgoedinstelling op internationaal niveau kunnen waarmaken.

De instellingen vragen regelmatig extra financiering – ook nu weer –, waarbij ze aangeven dat de toelages niet volstaan om de basiswerking en de doelstellingen te bekostigen. De heropening van het KMSKA en ook het toekomsttraject van het M HKA zijn daarbij belangrijke financiële uitdagingen. Binnen deze legislatuur kunnen we die vraag niet meer op een duurzame manier honoreren, aangezien de budgetten gewoonweg niet beschikbaar zijn. Elke instelling heeft momenteel afzonderlijke ambities en doelstellingen.

Ik zie opportuniteiten, maar ik zeg niet al dat we tot fusie gaan overgaan. De opportuniteiten die we zien – en wat ook uit de Idea Consult-studie blijkt – zijn het waard om eens nader te onderzoeken. Het is het waard om eens in gesprek te

gaan met de betrokken instellingen. Ik zeg: mee in gesprek gaan. Als er tot een fusieoperatie zou worden overgegaan, bewaren de drie musea waarover we spreken natuurlijk hun eigenheid.

Het gaat nog niet over een beslissing, het gaat over een idee dat de backoffice en de bovenbouw betreft. Die drie musea hebben een gebouw – en het M HKA hopelijk binnenkort een nieuw gebouw –, er is geen sprake van om daar nu één gebouw van te maken of al die musea in het KMSKA onder te brengen. Dat ligt zelfs niet op de ideeëntafel. Het enige idee op de tafel om te onderzoeken gaat over de backoffice en de bovenbouw. Wat de artistieke directie betreft, is voor mij duidelijk dat ieder museum, ook in het kader van een samenwerking, een fusie of weet ik veel wat, zijn eigen artistieke leiding heeft. Het gaat niet over een identiteitsverlies voor de drie musea. Ik herhaal: het is een idee dat we momenteel onderzoeken met het oog op de financiële uitdagingen.

Mijn stelling is duidelijk: als uit zo'n onderzoek, uit zo'n studie en ook uit het overleg met de musea zou blijken dat we in de backoffice financieel echt wel kunnen winnen, dan is dat niet om dat in de begroting op te nemen. Het is zeker geen besparingsoperatie, het is om, eventueel, in voorkomend geval, aan de meervraag van de musea tegemoet te komen. Als minister wil ik de mogelijkheden daartoe, op een grondige wijze, verder onderzoeken.

Uiteraard gebeurt dat in overleg. Ik zeg het nog eens: als je tot een fusie zou overgaan en je krijgt weerstand van de mensen die de fusie moeten behappen, zal ik maar zeggen, dat is een 'recipe for failure', al van voor je vertrokken bent. Uiteraard gebeurt dat in overleg. Daarover moet ik wel zeggen dat er bij de uitwisseling van de eerste ideeën bij de instellingen nog een grote afstand is om te overbruggen. Maar ik benadruk: het is een idee op de tafel. Dat is op dit moment niet beslissingsklaar. Ik ben niet aan het zeggen: we gaan fusioneren. Het is wel een van de pistes die onderzocht worden.

In september van 2020 al gaf ik als minister van Cultuur opdracht aan het departement tot de opstart van een onderzoek over de toekomst van de eigen instellingen van de Vlaamse Gemeenschap. Dat ging over het verder vormen van de samenwerking tussen het KMSKA, het M HKA en Mu.ZEE om de cultureel-erfgoedwerking op een hoger niveau te tillen. Idea Consult voerde dit onderzoek in 2021 uit en stelde als conclusie een aantal mogelijke scenario's voor. Het onderzoek werd opgeleverd op 14 januari van dit jaar en kostte in totaal 51.319,13 euro, inclusief btw.

In het onderzoeksrapport worden drie mogelijke scenario's geopperd voor samenwerking tussen de drie betrokken musea. Een, de transitie naar één museum met één governance- en organisatiestructuur, waarbij de museumfuncties gezamenlijk worden uitgevoerd. Twee, de transitie naar één museumgroep, waarbij vele variaties mogelijk zijn voor structurele samenwerking. Drie, de oprichting van een gedeelde unit die diverse taken en services voor de drie instellingen op zich neemt.

Dat rapport werd niet actief verspreid omdat ik er voorrang aan gaf de heropening van het KMSKA niet te laten overschaduwen. U zegt dat het overschaduwde werd, maar ik denk niet dat dat een domper op de opening gezet heeft. Ik ben er zeker van dat als we met dat rapport naar buiten waren gekomen, dat wel het geval was geweest. Wat mij betreft kan dat rapport nu door de commissie bekeken worden.

Hoeveel en hoe vaak werd er intussen overlegd?

De insteek van het onderzoek is de bezorgdheid die de verschillende musea hebben inzake hun financiële stabiliteit. Elk afzonderlijk kwamen de drie musea deze bezorgdheden uiten. De financiële draagkracht van de Vlaamse overheid is echter onvoldoende om deze problemen elk afzonderlijk op te lossen. Daarom werd

gezocht naar synergieën die de financiële druk op de drie instellingen kunnen verlichten. Hierover werden verschillende gesprekken gevoerd met de voorzitters en de directeurs van de musea. Deze week nog werden er gesprekken gevoerd.

Vervolgens werd Idea Consult belast met het onderzoeken van de mogelijkheden waarin dergelijke synergieën gevonden konden worden. Idea Consult kreeg inzage in de beleidsplannen en de zakelijke werking van de musea. Op basis hiervan maakten zij een eerste inventaris van de museumfuncties waar samenwerking en synergie meerwaarde biedt. In het voorjaar van 2022 nam ik de tijd om met de drie instellingen rond de tafel te zitten en de resultaten van het onderzoek te bespreken.

Uiteraard kwamen hier kritische vragen en bedenkingen naar boven, maar de bereidheid tot meer samenwerking bestaat bij alle instellingen. Luister goed wat ik zeg: de bereidheid tot meer samenwerking. Ik heb niet gezegd dat ze allemaal staan te springen voor een fusie. Over de vorm dat deze samenwerking moet aannemen bestaat geen eensgezindheid. De meningen liggen daar nog uiteen.

Vervolgens ging het over intern draagvlak en of we tegemoet zullen komen aan de bezorgdheden van de betrokken instellingen.

Onze eigen instellingen moeten als toonaangevende cultureel-erfgoedinstellingen een voorbeeldfunctie in de sector uitoefenen, een excellente internationale werking uitbouwen en zich inbedden in de maatschappij. Onze instellingen fungeren als toonplekken voor de waardevolle collectie die de Vlaamse overheid decennialang opgebouwd heeft en die ik in de best mogelijke omstandigheden wil laten bewaren voor de toekomst.

Ik ken de noden van de betrokken musea en ik ben niet doof voor hun bezorgdheden en verzuchtingen, integendeel. Elk van deze musea bekijkt de problematiek vanuit het perspectief van de eigen instelling. Wat ik moet doen is de problematiek vanuit de drie instellingen bekijken, en ik zie dat er een aantal dwarsverbanden zijn. Het is mijn overtuiging dat wij op dit moment suboptimaal onze musea subsidiëren en dat we meer middelen kunnen vrijmaken voor de artistieke en museale werking zonder te raken aan de identiteit van de drie musea. In voorkomend geval, als we op dat spoor willen verder gaan, is het geen besparingsoperatie. De optelsom van de budgetten van de drie musea zal niet kleiner worden. Het doel moet zijn om de middelen performanter en effectiever in te zetten.

Indien er een akkoord gevonden kan worden, moet dit akkoord geïmplementeerd worden. Dat vraagt een transitie die iemand moet managen. De transitie-manager moet een realistisch plan opstellen in cocreatie met de drie instellingen, het draagvlak verbreden en voldoende transparant communiceren naar alle belanghebbenden. Wie dit transitietraject zal coördineren, is nu niet aan de orde. De naam of namen die circuleren zijn totaal niet aan de orde. Ik heb duidelijk gezegd dat we daar eerst consensus met de instellingen over moeten hebben. Ik ga geen stormram gebruiken tegen de raden van bestuur. De dialoog gaat verder. De voorwaarden om met de idee verder te gaan is dat we aantoonbaar kunnen zeggen dat als we een vorm van samenwerking aannemen, er dan ook budgetten op vlak van management vrijkomen die we in het artistieke – in de breedste betekenis van het woord – kunnen steken.

Hoe verhouden de fusieplannen zich ten opzichte van de zoektocht naar een nieuwe artistieke leiding voor het KMSKA?

Het een heeft met het ander niets te maken. De drie musea behouden elk hun eigen museale visie en artistieke eigenheid. Voor de cultuurliefhebber zal er niets veranderen. Er zullen alleen meer middelen ter beschikking zijn voor het artistieke. De samenwerking is van bestuurskundige aard. Ik ga er als minister van uit dat

het KMSKA zo snel als mogelijk een visie uittekent op de artistieke werking van het museum en hiervoor de nodige stappen onderneemt. Ik heb hen dat gevraagd en ze hebben mij gevraagd om daarmee te mogen wachten tot na de opening. Dit is natuurlijk een aangelegenheid van de raad van bestuur. Ik heb wel gevraagd om die oefening te maken.

Ik heb inderdaad op 20 januari 2022 beloofd om in gesprek te gaan met het KMSKA. Ik gaf bij vorige vergaderingen aan dat alle aandacht en energie dit jaar eerst naar de verwezenlijking van de heropening gaat. In de huidige omstandigheden was dat wellicht de juiste keuze. Nu de rust een stuk terugkeert, zal ik in gesprek gaan met KMSKA – ik heb dat ondertussen al gedaan - over de verdere ontwikkeling van de artistieke visie en de versterking van het team om deze visie waar te maken. Ik sta open voor een dialoog met het museum, maar ik heb in ieder geval opnieuw de vraag gesteld voor de aanwerving van een artistiek directeur. Ik onderschrijf de ambitie om van het KMSKA een inhoudelijk sterk en relevant museum te maken. Los van de discussie over de aanwerving is daarbij vooral van belang dat er een duidelijke artistieke visie is.

Klopt het of er een deal met Oostende over het Thermae Palace is gemaakt?

De stad Oostende is eigenaar van het Thermae Palace. De stad onderzoekt samen met Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) en de huidige privé-uitbater Restotel NV welke invulling het complex naast het hotel kan krijgen. Een museale invulling door Mu.ZEE is een mogelijke denkpiste. Ik bekijk momenteel samen met mijn administratie en Mu.ZEE wat de haalbaarheid hiervan is.

Begin dit jaar maakte mijn collega Diependaele, bevoegd voor Onroerend Erfgoed, al 10 miljoen euro vrij voor de restauratie van het gebouw. Dit onderzoek of we Mu.ZEE op de huidige site laten zitten of naar Thermae Palace laten gaan, staat volledig los van de oefening van de synergie. Er is geen deal, de twee dingen staan los van elkaar. In elk scenario zal Mu.ZEE in Oostende blijven.

Hoe verloopt op dit moment de samenwerking van het KMSKA met de bureaus van het M HKA?

Beide musea geven aan dat er vandaag reeds goede contacten zijn en verschillende vormen van samenwerking. Mijn kabinet is al meermaals in gesprek gegaan met de instellingen over de mogelijkheden voor synergie. De instellingen zien de opportuniteiten van een nauwere samenwerking, maar ze zien daarin ook hindernissen. Een belangrijk aandachtspunt en bezorgdheid voor de musea is dat synergie niet mag raken aan het DNA van de werking. Ik deel die bezorgdheid en neem ze ook mee.

Hoe verhouden de fusieplannen zich tot de geplande nieuwbouw van het M HKA? Het onderzoek naar synergie en samenwerkingsmogelijkheden tussen de drie grote eigen instellingen hebben geen rechtstreekse invloed op de geplande nieuwbouw voor het M HKA. Maar het zou van slecht huisvaderschap getuigen mocht ik geen oog hebben voor de mogelijkheden die een nieuwe infrastructuur biedt voor synergieën. Een nieuwbouw voor het M HKA kan complementair zijn aan de gerenoveerde infrastructuur van het KMSKA. Ik denk dan bijvoorbeeld aan een auditorium, gedeelde bureauruimtes, een uitgebreider depot, restauratieateliers. Ook daar kan dat zonder fusie of toestanden. Als die opportuniteit zich aandient, kunnen we bekijken of dat nuttig zou zijn. In het KMSKA is daar slechts beperkt ruimte voor. Het nieuwe M HKA zou daarin een aanvullende functie kunnen vervullen.

Ik acht het noodzakelijk om de infrastructuur waar de Vlaamse Gemeenschap als eigenaar sterk in investeert zo optimaal en duurzaam mogelijk in te zetten. Ik pleit ervoor om de verschillende museumsites complementair te gebruiken voor de

realisatie van de cultureelerfgoedwerking van de drie eigen instellingen. De tentoonstellingsruimtes, de publieksruimtes en de kantoorruimtes op de verschillende locaties zouden ten dienste moeten staan van alle eigen instellingen.

Hoe bereidt het KMSKA zich voor op de concurrentie van het nieuwe museum dat Fernand Huts en zijn Phoebus Foundation plannen in de Boerentoren?

Het nieuwe museum van de Phoebus Foundation in de Boerentoren vat ik op als een verrijking voor het Antwerpse en Vlaamse cultuuraanbod en een extra aantrekkingskracht voor de nationale en internationale cultuurreiziger. Het moet dus eerder worden gezien als een versterking van het culturele veld dan als concurrentie.

Ik zie niet goed in waarom het KMSKA in de plannen van de Phoebus Foundation een bedreiging moet zien. Het KMSKA heeft trouwens goede contacten met Phoebus Foundation en Katoen Natie. Ik ga ervan uit dat dit ook na de opening van de tentoonstellingsplek van de Phoebus Foundation in de Boerentoren niet anders zal zijn.

U stelde ook een vraag over het KMSKA als enige Vlaamse wetenschappelijke culturele instelling. Momenteel heeft het KMSKA nog geen wetenschappelijke raad. De prioriteit lag bij de heropening van het museum en de restauratie en inhuizing van de collectie. Het museum ziet de noodzaak hier echter van in en geeft aan dat het dit jaar nog een klankbordgroep zal samenstellen.

De algemeen directeur, Carmen Willems, is de eindverantwoordelijke voor alle facetten van de museale werking. Doctor Nico Van Hout, het hoofd van de collecties, is verantwoordelijk voor het wetenschappelijke beleid.

Het KMSKA is het kenniscentrum voor de kunstwerken en de kunstenaars uit de rijke museumcollectie. In het bijzonder ligt de nadruk op Rubens, Ensor en de Antwerpse barok. Het museum herbergt daarnaast ook een wetenschappelijk team dat focust op materiaal-technisch en kunsthistorisch onderzoek. Het museum gaat de nodige samenwerkingen aan met het Rubenianum, de Universiteit Antwerpen en met partners wereldwijd zoals Getty Museum in Los Angeles en kenniscentra zoals het Center for Netherlandish Art in Boston. Het KMSKA en de medewerkers van het museum participeren in verschillende netwerken zoals CODART, Vlaamse Kunstcollectie (VKC) en International Council of Museums (ICOM).

Vervolgens was er een vraag over hoe het KMSKA zal omgaan met de tijdelijke en snel roterende tentoonstellingen. Of vaste collecties en opstellingen binnen het huidige tijdsgewricht minder relevant zijn, is een stelling die veel nuance vraagt, zeker waar het om oude en moderne kunst gaat. Bovendien is de vaste collectie van essentieel belang om aanvaard te worden als een valabele speler binnen het internationale tentoonstellingscircuit, onder andere voor de wederkerigheid in het bruikleenverkeer.

De vaste collectie die het KMSKA beheert, is en blijft het meest representatieve overzicht van zeven eeuwen schilderkunst uit de Zuidelijke Nederlanden. Daar mogen en moeten we trots op zijn.

Het museum kiest voor een dynamische presentatie. Momenteel wordt 10 procent van de collectie getoond. Er zijn nog tal van werken van hoge kwaliteit die het museum in de toekomst op zaal zal tonen. Door het wisselen van die eigen collectie op zaal zal de presentatie voor de bezoeker variëren en voor bezoekers een reden zijn om terug te komen.

Momenteel zijn er ook bruiklenen van hedendaagse kunstwerken van Boijmans Van Beuningen, particulieren, galerijen en kunstenaars, die de bezoeker uitdagen om met een andere blik naar de oude en moderne meesters te kijken. Hetzelfde geldt

voor de verschillende interpretatielagen ingebracht door onder andere het werken met de artists in residence en Christophe Coppens. Het museum zal blijven inzetten op dergelijke originele interventies gericht op diverse doelgroepen.

Naast een bedachtzame omgang met de vaste collectie waarbij regelmatig andere accenten gelegd zullen worden, worden de komende jaren ook een aantal tijdelijke tentoonstellingen gepland zoals 'Tronies' in 2023 op basis van het onderzoek van doctor Nico Van Hout en het Ensorjaar, een samenwerking met meerdere musea, in 2024. Er wordt ook gewerkt aan een tentoonstelling van Marthe Donas tot Archipenko in 2025. In 2027 is het de 450ste verjaardag van Rubens en dan zal de barokschilder centraal staan.

Dan kom ik tot de dotatie en dat die niet volstaat. Ik heb hierboven reeds aangegeven dat ik me bewust ben van de vragen over de financiering van het museum. De infrastructuurkosten, het digitaal beleid, het beheer en behoud van de collectie en de vaste personeelskosten voor de werking liggen inderdaad hoog. Een hoogstaande internationale werking uitbouwen, vraagt de nodige financiering. Een nieuw element dat recent is opgedoken, zijn de gestegen energiekosten die een grote financiële impact hebben op het museum. Binnen de beschikbare budgetten doen we het mogelijke om aan de vragen van het museum te beantwoorden. De dotatie van het museum werd deze legislatuur structureel verhoogd met 3 miljoen euro, tot 8 miljoen euro. Voor de heropening en voor de werking van 2023 werden er extra middelen vrijgemaakt. Voor 2024 wordt er momenteel extra financiering bekeken in het kader van het Ensorjaar. Er worden dus stevige inspanningen geleverd om KMSKA van de nodige middelen te voorzien. Ik ben echter geen voorstander van ad-hocoplossingen. Veel liever zorg ik, zowel vanuit goed huisvaderschap als vanuit het belang van het museum zelf, voor een structurele oplossing.

Ik wil erop wijzen dat de directeur van het KMSKA niet de enige is die stelt dat de toegekende middelen onvoldoende zijn. Ook onze andere musea kampen met die problematiek. Ik deel met hen de bezorgdheid voor een duurzame financiering. Ik wil onze musea laten aansluiten bij de Europese top. Volgens mij subsidiëren we op dit moment op een suboptimale manier en zijn er synergieën mogelijk tussen de verschillende musea waarmee middelen vrijgemaakt kunnen worden om ze in de artistieke werking te herinvesteren – maar dat onderwerp hebben we al gehad.

Ik kom dan bij de vragen van mevrouw Segers over 1894. Het verhaal van het koloniaal dorp in 1894 is inderdaad een erg aangrijpend verhaal. Deze mensen zijn op een onaanvaardbare wijze behandeld. Het was mensonterend en ik kan die gebeurtenissen alleen maar veroordelen.

Maar naar ik begrijp was het koloniaal dorp een initiatief van Congo-Vrijstaat, op dat moment privébezit van koning Leopold II. De feiten vonden plaats op het huidige Vlaams grondgebied, maar noch Vlaanderen, noch het KMSKA waren rechtstreeks betrokken. Verantwoordelijkheden moeten worden gelegd bij wie verantwoordelijk is.

Het KMSKA gaat deze koloniale geschiedenis niet uit de weg. Het beperkt zich niet tot het koloniaal dorp, maar gaat ook in op de link met de historische financiering en de collectie van het museum. Het KMSKA neemt deze informatie op in zijn publiekswerking.

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Bedankt, minister-president. Dat waren inderdaad veel vragen, ook veel antwoorden. Maar ik ben blij dat het een en ander verduidelijkt is en vooral dat wat op tafel ligt, een backofficesamenwerking is en dat ieder zijn artistieke leiding zou kunnen behouden.

Mijn bijvraag was normaal geweest hoe het zat met de aanstelling van een nieuwe artistiek directeur. U zegt dat u die vraag gesteld hebt aan het KMSKA om daar zo snel mogelijk werk van te maken. Ik begrijp daaruit wel dat u doelt op één specifieke artistiek directeur, zoals klassiek in de museumwereld. Maar dan is mijn andere vraag wat uw appreciatie is van wat men op dit moment in Toneelhuis aan het doen is. Men werkt daar de komende vijf jaar zonder artistieke directie, maar met een collectief van de theatermakers die samen dan zoiets als een artistieke directie moeten vormen. Denkt u dat die nieuwe vorm, die internationaal wel meer wordt gebruikt de dag van vandaag, een interessante piste is om ook in het KMSKA of bij uitbreiding, als ermee samengewerkt wordt, over de verschillende musea waarover we het hier gehad hebben, te hanteren of vindt u het een goed experiment in Toneelhuis maar dat men het maar zo laat zijn?

Elisabeth Meuleman (Groen): Mijn bijkomende vraag gaat ook over die artistieke leiding. We hebben toch de indruk gehad toen we op bezoek waren in het KMSKA dat het eerder een bewuste keuze was om niet te gaan voor één artistiek directeur, maar te blijven werken met een team. Ik hoor in de wandelwangen dat er toch wel wat ontevredenheid over is bij het personeel, waar men vindt dat er wat gebrek is aan artistieke sturing en artistieke visie op lange termijn. Ik had ook graag geweten wat uw houding was. U hebt gezegd dat de gesprekken daarover lopende zijn en dat dat er komt enzovoort, en dat dat door de opening geweest is. Ik denk niet dat dat door de opening is, ik denk dat dat eerder gaat over een keuze. Mijn vraag was hoe u zich daartoe verhoudt.

Verder wil ik mij graag aansluiten bij de vraag van mevrouw Segers. U zegt dat het niet onze verantwoordelijkheid is. Maar goed, ik denk dat het wel mooi zou zijn om daar toch erkenning aan te geven. Ik vond dat luikje van uw antwoord een beetje teleurstellend. Ik denk dat we daar verder kunnen gaan. Misschien kunt u dat ook opnemen met het museum.

Tot slot over die samenwerking: u zegt dat samensmelten geen idee op tafel is enzovoort, en dat alles nog ter discussie openstaat en dat u het gesprek gaat voeren in alle transparantie. Maar blijkbaar is dat niet de perceptie die heerst bij de verschillende instellingen en kunstenaars, waar er veel reactie is gekomen net vanwege het feit dat men de indruk heeft dat het helemaal niet transparant gebeurt, dat er al beslissingen beklonken zijn en dat er meer gebeurt dan waar men van op de hoogte gesteld wordt of waarover gepraat wordt. Vanwaar dat verschil in perceptie, minister-president? Hoe komt het dat men toch de indruk heeft dat alles van aan de top wordt geregeld en dat er te weinig bottom-up inspraak mogelijk is? Hoe kan die misperceptie volgens u dan ontstaan zijn? Wat ligt daar dan aan de oorzaak van?

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): Minister-president, dank voor uw heel uitgebreide antwoord. Bedankt om meer inzicht te geven in de toekomstige wetenschappelijke raad binnen het KMSKA.

Over de aanstelling van een artistiek directeur hebt u de vraag gesteld aan het KMSKA. U hebt het antwoord, de actuele kijk van het KMSKA, niet gegeven. Kunt u dat nog meer toelichten?

Het is uiteraard belangrijk om te onderzoeken welke synergieën nodig en mogelijk zijn tussen alle verschillende musea. U haalt aan dat dat ook vanuit financiële afwegingen, gebeurt, met mogelijke efficiëntiewinsten in de backoffice, maar dat er absoluut geen sprake is van fysieke fusieplannen. Als het de bedoeling is om financiële efficiëntiewinsten te boeken, die geen besparing zouden zijn maar volledig ten goede zouden komen van de musea, dan zou ik de oproep willen

herhalen om toch eens de piste te bekijken van een fysieke fusie tussen het M KHA en het KMSKA.

We hebben daar nu een pracht van een gebouw met meer dan 100 miljoen euro neergezet. Het heeft vijf ministers van Cultuur en tien jaar gekost om die 100 miljoen euro bij elkaar te halen. Nu komt er een nieuwbouw voor het M KHA. Ik vrees dat we opnieuw vertrokken zijn met de huidige prijzen van bouwmaterialen en grondstoffen. Ik weet niet of we ons in deze tijden van crisis budgettair kunnen permitteren om zo'n volledige nieuwbouw te zetten, net nadat we het KMSKA hebben gebouwd. Het zijn niet alleen de financiële overwegingen, maar ook de internationale uitstraling waar u terecht naar verwijst en die wij delen, die een winst kan betekenen door te kijken naar nauwere samenwerking of zelfs een fusie tussen het M KHA en het KMSKA. Tate heeft dat gedaan, de Smithsonian Institution en de National Museums of Australia. Daar zijn die fusiebewegingen gebeurd. Daarenboven zijn de collecties van het KMSKA en het M KHA Vlaams eigendom. Dat zijn argumenten om die gezamenlijkheid te realiseren. Ik zie daar mogelijke winst inzake internationale uitstraling en financiële efficiëntie waar u zelf ook naar verwees.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Minister-president, ik dank u voor uw uitgebreide antwoord en de vele bijdragen van de collega's.

De zoektocht naar de artistiek directeur is nu belangrijk. Voor de fusie zegt u dat het voorzichtig zoeken is naar opportuniteiten van samenwerking op het niveau van de backoffice. Dat is klaar als een klontje. De heer Van de Wauwer is de fusie met M KHA wel genegen. Voor mij moet alles openliggen, maar we mogen ons landschap niet verarmen. Waar het kan: samenwerken om te versterken, zeer zeker. Mu.ZEE lijkt me totaal uitgesloten, maar in de backoffice kan men altijd samenwerken.

Ik begrijp het toch goed: er wordt geen museum gesloten, er komt niet één directeur, dat ligt nog niet op de tafel?

U deelt de bezorgdheid rond duurzame financiering. Dat is opnieuw onze discussie van daarnet. Inzake duurzame financiering lijkt mij indexering van de werking logisch.

Uw antwoord op mijn specifieke vraag was heel teleurstellend. Ondertussen is de open brief van Judith Elseviers en Nadia Nsayi door bijna duizend mensen ondertekend. U zegt dat het niet uw verantwoordelijkheid is. We hebben de laatste tijd in Vlaanderen en ook federaal stappen gezet om om te gaan met ons koloniaal erfgoed, restitutie enzovoort. Dat zijn belangrijke en moeilijke vraagstukken. Er zijn de afgelopen jaren steden en gemeenten die ook al herdenkingsprojecten hebben opgezet. Antwerpen kan hierin echt niet achterblijven. Je mag niet vergeten, ze geven dat ook aan in de open brief, dat een deel van de rijkdom van de stad Antwerpen te danken is aan de samenwerking met Leopold II. Die heeft in de Antwerpse ondernemers altijd goede bondgenoten gevonden voor zijn koloniale plannen. Er is veel rijkdom in Antwerpen dankzij het koloniale verleden, nu zomaar zeggen dat we er niets mee te maken hebben, is echt veel te gemakkelijk. Er zijn al heel veel ideeën rond. Er is al een kunstwerk geplaatst op de Scheldekaai, The Long Hand, van een Congolese artiest. Er zijn nu al veel ideeën voor een officiële gedenkplek. Ik zou u willen vragen om met de burgemeester van Antwerpen toch echt te bekijken of men met die mensen kan samenzitten en stappen vooruitzetten. Ik denk dat hij niet kan achterblijven.

De voorzitter: Mevrouw D'Hose heeft het woord.

Stephanie D'Hose (Open Vld): Ik wil vanuit mijn fractie bevestigen dat ik ook zeer onder de indruk was van het KMSKA. Het is heel mooi gedaan. Het heeft ook heel wat pers gegeven. Je kon de krant niet openslaan of naar de radio luisteren of het ging over de opening. Dat is positief om ons museaal erfgoed op de kaart te zetten.

Wat de fusie betreft, wij zijn doorgaans grote voorstander van synergieën in de sector. Samenwerkingsopportuniteiten die leiden tot een sterker verhaal moeten altijd zoveel als mogelijk bekeken worden. Het probleem is hier dat ik moeite heb om het sterkere verhaal te zien. U zult het ermee eens zijn. U zegt dat we moeten bekijken wat er op de tafel ligt. De gelijkenis in deze erfgoedinstellingen zie ik enkel in het feit dat zij de Vlaamse overheid als voogdijoverheid hebben. Maar voor de rest hebben ze een zeer verschillende identiteit en een zeer verschillende eigenheid. Een fusie of een samenwerking kan in deze grootteorde alleen maar werken wanneer ze het allemaal eens zijn, directie en raad van bestuur, en wanneer het van onderuit kan komen. Dat hoeft natuurlijk geen samenwerkingen uit te sluiten. Ik denk aan een gemeenschappelijke depotwerking, maar ook dit: iedereen springt op de digitaliseringskar. Waarom zou er bijvoorbeeld geen digitale manager kunnen gedeeld worden met de drie musea. Ik zeg maar. Zo'n zaken moeten in mijn ogen wel mogelijk zijn.

Ik zou voorstellen dat de drie museumdirecteurs zelf met een plan komen. U sluit ze op in één kamer en ze mogen eruit komen als ze een briefje onder de deur schuiven met een bepaald plan waar zij een bepaalde common ground vinden voor samenwerkingen. Dat is altijd de beste manier om naar een fusie te kijken.

Ik dank u alvast voor uw verhelderende antwoorden en ik kijk uit om eindelijk die Idea Consultstudie met eigen ogen te lezen, want ze heeft bijna een mythische status aangenomen.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik zal het eerst hebben over die artistiek directeur. Ik ben niet mijn broeders hoeder, ik ben voogdijminister van het museum en het museum heeft een eigen raad van bestuur die de operationele beslissingen neemt. Ik heb alleen gevraagd aan het museum om hun visie omtrent een artistiek directeur naar voor te brengen. Ik sta open voor een andere invulling dan één specifieke directeur, als dat draagvlak heeft binnen die raad van bestuur. Intuïtief zeg ik dat men misschien een artistiek directeur moet aanstellen, maar er kunnen andere formules zijn. Mijnheer Brusselmans, u hebt verwezen naar het Toneelhuis, ik vind dat een goed experiment, laat dat maar eens lopen en dan kunnen we zien of dat werkt of niet werkt. Gaat het een goed resultaat geven, daar ben ik niet zeker van. Maar the proof of the pudding is in the eating. Daar kunnen we uit leren, ook voor andere instellingen. Het is voor mij niet uitgesloten, ook niet binnen het KMSKA, dat men een artistiek team invult, maar ik zou daar de gedocumenteerde visie van de raad van bestuur over willen kennen.

Het verwondert mij, mijnheer Van de Wauwer, versta ik het goed: het KMSKA is nu gerenoveerd, we brengen de collectie van het M KHA ook onder in het KMSKA? *(Opmerkingen van Orry Van de Wauwer)*

Ik had het zo nooit begrepen en ik zie in heel de wereld eigenlijk geen voorbeelden van plekken waar en schone kunsten en hedendaagse kunst onder een dak gebracht worden. *(Opmerkingen van Orry Van de Wauwer)*

Als we zeggen dat het uitgangspunt draagvlak bij de drie musea is, dan wens ik u bonne chance. Als we al draagvlak kunnen creëren is het om de backoffice te optimaliseren. Maar om Mu.ZEE uit Oostende weg te halen en dan ook in Antwerpen te gaan steken... *(Opmerkingen van Orry Van de Wauwer)*

Om daar draagvlak voor te krijgen zijn we nog wel een paar jaar vertrokken, denk ik. Dat ligt op dit moment niet op tafel.

Over de koloniale dingen heb ik daarjuist gezegd wat ik daarover te zeggen had.

Mevrouw D'Hose, de drie directeurs samenzetten in één kamer doet me een beetje denken aan het grapje waar een rabbijn, een imam en een priester samenzitten en zeggen 'we willen toch iets oecumenisch samen doen'. Nadat ze alles overgeschouwd hadden, hebben ze een collecte gehouden. Daarin kwamen ze overeen. Ik denk dat die drie hier ook gaan buitenkomen en zeggen 'we hebben elkaar niet gevonden maar in één punt wel: er moet meer geld gaan naar ieder individueel'. Dat kan je op voorhand al tamelijk goed voorspellen.

De voorzitter: Nog een slotwoord, mijnheer Brusselmans? Neen?

Elisabeth Meuleman (Groen): U bezorgt ons de studie op mail als die publiek is? Dan gaan we dat zeker eens verder bekijken. Volgens mij is het laatste woord hierover nog niet gezegd.

De voorzitter: De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (cd&v): Het debat is inderdaad nog niet gesloten. Ik dacht dat ons punt in het verleden al duidelijk was. We hebben daarover ook een opiniestuk naar buiten gebracht. We zien er echt kansen in naar internationalisering toe. Draagvlak binnen de musea is belangrijk, maar er moet ook draagvlak zijn om de nieuwbouw van een museum te verantwoorden aan die budgetten. Daar heb ik ook wel vragen en bedenkingen bij. We zien internationaal dat er verschillende musea zijn die nu die beweging maken en waar het succesvol uitpakt. Ik vraag om dat met open blik te bekijken en te kijken wat de mogelijkheden zijn die eruit komen. Dan kan het huidige M KHA-gebouw nog altijd gebruikt worden als depot. Er zijn verschillende pistes die het onderzoeken waard zijn, minister-president. *(Opmerkingen van minister-president Jan Jambon)*

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Minister-president, het debat is open maar met betrekking tot uw antwoord op mijn vraag nog het volgende. U zegt 'over die koloniale dingen heb ik gezegd wat ik gezegd heb'. Ik vind dat zo teleurstellend. Het is eigenlijk ontstellend dat het u daarmee afdoet. We kunnen dat debat echt niet uit de weg gaan. Ik herhaal nogmaals mijn oproep om de burgemeester te vragen om samen te zitten en echt iets te doen vanuit Antwerpen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Filip Brusselmans aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over het problematische beheer van de Vlaamse kunstcollectie – 3776 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Deze vraag sluit voor een deel aan bij de vorige vraag, want we hebben weer heel wat stukken mogen bekijken van de kunstcollectie van onze Vlaamse Gemeenschap in het KMSKA.

Uit het antwoord op een schriftelijke vraag die ik u eerder stelde over het kunstpatrionium van de Vlaamse Gemeenschap bleek ze bij het begin van deze legislatuur

eigenaar te zijn van iets minder dan 27.000 werken, waarvan ongeveer 5500 werken werden aangekocht of verworven sinds 1980. 8500 werken werden na de verzelfstandiging van het KMSKA opgenomen in de inventaris Collectie Vlaamse Gemeenschap. 12.780 werken kwamen uit 'diverse voormalige provinciale collecties'.

Op 17 juni van dit jaar heb ik opnieuw een schriftelijke vraag gesteld over die collectie. Nu blijkt dat er momenteel niet minder dan 1035 'bewaarnemers' zijn van die collectie – dus allemaal bewaarnemers die minstens 1 object in bewaring hebben. Zo zijn 57 werken verspreid over 22 Belgische ambassades en bevinden 7 werken zich in 3 residenties van Belgische ambassadeurs. Ik kan er een waardeoordeel over vellen, maar op zich is daar niets mis mee, ware het niet dat uit de jaarlijks uitgevoerde conditiecontroles blijkt dat er een aantal problemen gerezen zijn met betrekking tot die collectie.

Tussen 2019 en de zomer van 2022 werden er 1140 conditiecontroles uitgevoerd, meer specifiek 559 in 2019, 258 in 2020 en 252 in 2021. In juni 2022 waren er nog maar 71 controles uitgevoerd – ik zal straks horen hoe het ondertussen zit. Er is een zeer duidelijke negatieve evolutie. In vergelijking met het aantal controles dat werd uitgevoerd onder uw voorganger, minister Sven Gatz, is die negatieve evolutie compleet.

Waarom zijn er volgens mij meer controles nodig? Wel, als we naar de resultaten van die controles kijken, zien we dat 207 kunststukken in een matige toestand verkeerden en 105 in een slechte toestand. Die cijfers zijn toch, op zijn zachtst gezegd, verontrustend.

Wat echter helemaal alarmerend was voor mij, is dat tijdens die controles werd vastgesteld dat 69 kunstwerken zich niet meer op de plaats van bewaargeving bevonden. Die zijn dus 'kwijt' of op zijn minst niet meer waar wij denken, of u denkt, dat ze zich zouden moeten bevinden. Van dat verlies wordt dan aangifte gedaan bij de politie, maar daarmee is de kous af.

Die situatie roept, bij mij althans, vragen op over de wijze waarop deze, grotendeels met Vlaamse middelen bekostigde collectie, wordt beheerd. Want dit lijkt nog maar het spreekwoordelijke topje van de al even spreekwoordelijke ijsberg. Tussen 2012 en 2021 waren er ook al 134 kunstwerken op onverklaarbare wijze uit de Vlaamse kunstcollectie verdwenen. Samengeteld bij de nieuwe cijfers betekent dat dat er op minder dan 10 jaar tijd bij controles werd vastgesteld dat er minstens 160 stukken uit deze, in meerdere opzichten waardevolle, collectie spoorloos verdwenen zijn.

Dat is alarmerend en daarom heb ik de volgende vragen.

Minister-president, hoe verklaart u de matige en slechte staat van 312 werken? Wat zijn de meest waardevolle stukken binnen deze categorieën? Waar werden die hoofdzakelijk bewaard?

Zijn er verzekeringsgelden uitbetaald voor deze stukken? Wie stond er in voor de herstelling, indien dat nog mogelijk is?

Ik heb dezelfde vragen over de 69 werken die verdwenen zijn sinds u minister van Cultuur bent. Waar werden die in bewaring gegeven? Over welke werken gaat dat? Wat zijn de bekendste in deze categorie? Er doen zeer veel verhalen de ronde. Ik hoor dat het zou gaan om Delvaux en Rodin. Kunt u meer duidelijkheid geven over welke stukken dat gaat, of toch over de meest in de aandacht springende stukken?

Zijn er verzekeringsgelden uitbetaald voor deze stukken?

Wat is de stand van zaken met betrekking tot de politionele aangiftes die voor die werken werden gedaan?

Hoe verklaart u het dalend aantal controles, zeker als we dat bekijken in het licht van die alarmerende cijfers? Is dat een bewuste keuze om het aantal controles terug te schroeven? Dit jaar zaten we in juni op ongeveer 70 controles, misschien is dat aantal ondertussen al veel hoger en zal dat volgend jaar ook nog veel hoger zijn. Ik hoor het graag van u.

De voorzitter: Minister-president Jan Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Brusselmans, wat de verklaring van de matige en slechte staat van 312 werken betreft, wil ik toch nog even zeggen dat de collectie van Vlaamse Gemeenschap een erg grote collectie is die uit meer dan 40.000 werken bestaat, en inderdaad verspreid is over meer dan 1000 verschillende bewaarnemers. Het grootste deel en de meest waardevolle werken uit deze collectie zijn in bewaring bij erkende collectie-beherende organisaties en onze eigen erfgoedinstellingen.

Werken uit de collectie die niet in bewaring zijn bij een erkende collectiebeherende organisatie, worden al sinds 1860, dan was toen nog door de Belgische Staat, ter beschikking gesteld aan openbare instellingen ter decoratie van hun ruimten, kantoren maar ook leslokalen, trouwzalen, rechtszalen, ga zo maar door. De 312 werken waarnaar u in uw vraag verwijst, behoren tot deze laatste groep van minder waardevolle werken. Deze bruiklenen vormen een belangrijke manier om deze publieke collectie laagdrempelig te ontsluiten.

Schade kan ook optreden door slecht beheer van de werken maar is vaak ook te wijten aan het inherente verouderingsproces van het werk. Om efficiënt met de middelen om te springen is het belangrijk telkens de afweging te maken of een restauratieopdracht uiteindelijk niet duurder uitkomt dan de waarde van het werk. Ook de werken die schade vertonen, worden vandaag op een professionele wijze bewaard. Als er dan opnieuw interesse is vanuit een publieke instelling om het werk uit te lenen, wordt overwogen om een restauratieopdracht op te starten. Wordt er bij een teruggave van werken of een controle ter plekke ernstige schade vastgesteld waarvoor de bruikleennemer verantwoordelijk kan worden gesteld, wordt wel een schadedossier opgesteld. De kosten worden dan verhaald op de bruikleennemer die ook verondersteld wordt hiervoor verzekerd te zijn.

Ik geef hierbij, zoals u vroeg, ook enkele voorbeelden van werken die zich momenteel in depot bevinden en die in mindere toestand verkeren: 'Tempera I' van Amedée Cortier, was in bewaring bij de Landcommanderij Alden Biesen, 'Spirit of the staircase' van Jan Cox, bevond zich in de Rijksmiddleschool van Tiel-Winge, 'More is Less' van Raoul De Keyser werd uitgeleend door het Agentschap Onroerend Erfgoed en bevindt zich in matige toestand.

Als bij een controle wordt vastgesteld dat er een werk aanwezig is dat gezien de waarde, de artistiek waarde of de nominale waarde, beter ondergebracht wordt in een museum, wordt hier ook naar gehandeld. Zo werd het beeld 'De Kreet' van José Vermeersch, dat zich bij de Rijksdienst voor Pensioenen te Brugge bevond, na melding van een schadegeval, wel gerestaureerd en overgebracht naar Mu.ZEE. De restauratie werd vergoed door de verzekering van de bruikleennemer.

Voor de tot nu toe niet herstelde werken werden geen verzekeringsgelden uitbetaald, omdat de schade vaak inherent is aan het verouderingsproces van het werk. Als er schade is, waarvoor de bruikleennemer verantwoordelijk kan worden gesteld, wordt wel een schadedossier opgemaakt en wordt de kost voor restauratie verhaald op de bruikleennemer die daarvoor zijn verzekering kan aanspreken. De voorbije jaren gebeurde het inderdaad dat er verzekeringsgelden werden uitbetaald. Restauraties worden altijd uitgevoerd door professionele restauratoren.

Wat de 69 verdwenen werken betreft, is er voor het verdwijnen van die werken niet één duidelijke verklaring. Maar de grootste oorzaak van het verdwijnen van werken is in het kader van een verhuis. Wat de bekendste werken zijn, is erg subjectief. Het kan ook om onbekende of grafische werken in grotere oplage van bekende namen gaan. Al wil ik benadrukken dat het hier dus niet gaat om de meest bekende of waardevolle werken van deze kunstenaars. We gaan de lijst van de 65 werken –,want er zijn er ondertussen 4 teruggevonden – aan het verslag toevoegen, dan kunt u zelf kijken welke u de bekendste werken vindt (zie [bijlage](#)).

Zijn er verzekeringsgelden uitbetaald voor deze stukken? Niet voor allemaal, voor sommige stukken werd met het principe van eigen verzekeraar gewerkt. Indien de bewaarnemer aansprakelijk kan worden gesteld voor het verlies, wordt de verzekering van de bewaarnemer inderdaad aangesproken om het geleden verlies te vergoeden.

Wat de stand van zaken met betrekking tot de politionele aangiftes betreft, wordt er altijd aangifte van verlies van een werk gedaan, maar pas na het nodige onderzoek door het departement in samenwerking met de bewaargever. Na aangifte van een werk bij de politie, stuurt de politie het proces-verbaal door naar het bevoegde parket. Wanneer er nieuwe ontwikkelingen zijn binnen een dossier, wordt het departement, als beheerder van het werk, hier automatisch van op de hoogte gebracht. Indien het departement een werk toch terugvindt, wordt dit uiteraard ook aan de politie gemeld.

Wat het aantal controles betreft, werd er na de inhuizing in een nieuw en kwalitatief hoogstaand depot eind 2018 een inhaalbeweging rond collectieregistratie in gang gezet, wat het collectiebeheer ten goede komt. Er wordt ook gewerkt aan een verdere digitalisering en publieke ontsluiting van deze collectie zodat deze een ruimere bekendheid kan krijgen. Verder loopt een project rond het optimaliseren van het beheer van de bewaargevingen bij de honderden publieke bewaarplaatsen, via een nog te ontwikkelen digitaal klantenportaal, zodat resultaten van controles en bruiklenen ook op de lange termijn professioneel en duurzaam opgevolgd kunnen worden. Ook selecties zullen dan op termijn digitaal kunnen verlopen.

Er is de voorbije jaren dus fors geïnvesteerd in het beheer van onze collectie door onder andere in te zetten op digitalisering en dat vertaalt zich ook in de praktijk door middel van anders inzetten van personeel. Controles zijn bijzonder tijdsintensief en u begrijpt wellicht dat we 40.000 werken niet op de voet kunnen controleren. Momenteel ligt de focus van controles dan ook sterk op de diverse verhuismogelijkheden die gepland staan.

Of we nog andere initiatieven ter zake plannen? Het digitaliseren van onze collectie en het eerder vermelde optimaliseren van het klantenportaal is momenteel de focus. Ik ben altijd bereid te luisteren naar andere initiatieven die het beheer van de Vlaamse collectie ten goede komen.

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Dank u wel voor uw antwoord. Eerst en vooral, u spreekt over 40.000 werken in de collectie. Dat is de eerste keer dat ik dat verneem. Als ik kijk op de website van uw departement, gaat het over 18.000 werken. Als ik mij baseer op een antwoord van een schriftelijke vraag van u, gaat het over bijna 27.000 werken. Vandaag gaat het over 40.000 werken. Misschien kan u straks eens verduidelijken waar dat verschil precies zit? Want, met de beste wil van de wereld van de wereld, ik volg niet meer. Maar goed, zelfs als het over 40.000 werken gaat, dan nog vind ik niet dat we er licht mogen over gaan dat er zoveel in slechte toestand zijn. Dan gaat het nog altijd over 1 procent. Als we de verliezen bekijken van de afgelopen jaar, zijn die toch ook niet klein. We mogen daar niet licht over gaan.

U noemt verhuis als de voornaamste reden. Er zullen uiteraard verschillende redenen zijn. Maar verhuis als voornaamste reden is iets waar ik ergens wel voor gevreesd had maar ik vind dat des te meer alarmerend. Natuurlijk weet je bij een verhuis al helemaal niet of het over per ongeluk of opzettelijk verloren gaat. De waarheid zal natuurlijk wel ergens in het midden liggen. Dus op vlak is het goed dat u, op het einde van uw antwoord, aangegeven hebt dat de controles ook misschien meer specifiek daarop worden toegespitst.

Maar de controles zijn bij lange na niet voldoende. Ik heb eigenlijk ook geen concreet antwoord gekregen op streefcijfers in verband met het aantal controles. Dus ik verneem uit uw antwoord dat u niet van plan bent om de cijfers, die uw voorganger Sven Gatz haalde, te willen te halen, maar over wat gaat het dan wel? Wat zijn uw streefcijfers?

Ik vind eigenlijk dat er een omgekeerde beweging nodig is. Als we deze cijfers, dit aantal controles, blijven hanteren, betekent dat we meer dan 25 jaar nodig hebben. Neen, het zal zelfs meer zijn want u spreekt nu over 40.000 werken. Dan gaat het ettelijke jaren duren. Dat zal ik misschien in mijn leven - en ik ben nog jong - niet meer meemaken dat heel de collectie op zijn minst gecontroleerd is.

Als we vandaag zien dat er toch wel degelijk ergens een probleem zit - we moeten dat niet overdrijven want het gaat over 40.000 werken - , maar er is een probleem. Dan vind ik net wel dat er een inhaalbeweging moet gebeuren. En dat we eigenlijk tegen het einde van de legislatuur toch een zeer groot deel van de collectie zouden moeten kunnen controleren. Mijn vragen zijn concreet. Vanwaar komen plots die 40.000 werken? Vanwaar komt dat cijfer? Waarom krijg ik dan andere antwoorden? Waarom staat er iets anders op de website? Ten tweede, welke cijfers streeft u na op vlak van controles? Ten derde, maar dat is eerder een verzoek vanuit mijn fractie: kunt u tegen eind '24 de controles zodanig opschroeven zodat er toch een zeer groot deel van die collectie gecontroleerd kan worden? Want alleen dan gaat u een duidelijk beeld hebben over hoe het gesteld is en daaraan kunt u natuurlijk uw beleid op maat aanpassen.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik kan nu ook niet antwoorden op de vraag waarom het nu gaat over 40.000 stukken. Maar we zullen mee met het verslag sturen hoe dat berekend is. (N.v.d.r.: Het kabinet van minister-president Jambon heeft gevraagd de volgende toelichting aan het verslag toe te voegen: "De heer Brusselmans vroeg hoe de minister-president aan het aantal van 40.000 kunstwerken kwam in zijn antwoord aangezien we vorige keer hadden geantwoord dat de Vlaamse Gemeenschap ongeveer 27.000 werken in eigendom heeft. Dat cijfer klopt dus, maar de Vlaamse Gemeenschap beheert ook nog ongeveer 14.000 werken die eigendom zijn van de Belgische staat. Zo komen we dus aan het getal van 40.000 werken in beheer: 13.870 werken in eigendom Belgische staat (verwerving 1860-1979), 26.823 werken in eigendom Vlaamse Gemeenschap (verwerving vanaf 1980).")

Wat de controles betreft, het feit dat we de hele collectie aan het digitaliseren zijn, houdt natuurlijk in dat je stuk voor stuk bekijkt. Het kadert in een digitalisering. Dat betekent niet mensen uitsturen om te gaan zeggen hoe het eruit ziet. In het kader van de digitalisering moeten die stukken een voor een bezocht worden. Ik denk dat je daar het onderscheid moet maken. We leggen de prioriteit bij die digitalisering omdat dat tegelijkertijd de inventarisatie van de staat van het stuk mee impliceert.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management, over de beheersovereenkomst met Flagey vzw – 3900 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman (Groen): Mijn vraag gaat over de beheersovereenkomst met Flagey vzw. Op 31 december 2021 liep de beheersovereenkomst tussen Flagey vzw en de subsidiërende overheden – de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en de gemeente Elsene – ten einde. Omdat er op dat moment nog gesprekken lopende waren tussen de vzw en de nv Omroepgebouw Flagey, de eigenaar van het gebouw, over de uitbating van de culturele ruimtes na 2024, werd het sluiten van een nieuwe beheersovereenkomst uitgesteld en de lopende overeenkomst met een jaar verlengd. Nu, negen maand later, lijken de gesprekken tussen de partners muurvast te zitten. Het grote struikelblok is de hoogdringende renovatie van het gebouw en de infrastructuur.

Dat er investeringen moeten gebeuren, is duidelijk. Flagey, ooit het vlaggenschip van de Belgische Radio- en Televisieomroep (BRT) en pionier in het wereldwijde medialandschap, is in de 20e eeuw blijven hangen. Door een veel intensiever gebruik van en stijgende vraag naar beschikbare ruimtes door de verschillende spelers in Flagey, een toenemende nood aan hedendaagse theaterinfrastructuur en de stijgende energieprijzen, dringt een renovatie van de infrastructuur zich op.

De onduidelijkheid over wie de investeringen van die renovatie zal dragen en het uitblijven van een overeenkomst tussen Flagey vzw en nv Omroepgebouw Flagey brengt de huisvesting van zowel Flagey vzw als Brussels Philharmonic, een van de zeven Vlaamse kunstinstituten, in het gedrang. Ook is het daarom voor Flagey vzw bijzonder moeilijk om een beheersovereenkomst te onderhandelen met de subsidiërende overheden, wat uiterlijk voor 31 december moet gebeuren.

Daarom hebben we volgende vragen voor u, minister.

Hoe verlopen de gesprekken tussen de verschillende partners, en welke rol speelt de Vlaamse overheid hierin? Welke pistes liggen er momenteel op tafel om zowel tot een overeenkomst tussen nv Omroepgebouw Flagey en Flagey vzw te komen, als om tijdig een nieuwe beheersovereenkomst tussen Flagey vzw en de betrokken overheden te sluiten?

Welke inspanningen zult u doen om de nodige investeringen in de infrastructuur van Flagey mogelijk te maken? Hoe ziet u de rol van de verschillende partners?

Erkent u het belang voor Vlaanderen van de aanwezigheid van Flagey vzw en Brussels Philharmonic in het Brusselse kunstenlandschap en kunt u de huisvesting van zowel Flagey vzw als Brussels Philharmonic garanderen? Welke pistes liggen hier open?

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Ik ga uw eerste twee vragen samen beantwoorden.

De gesprekken tussen de vzw en nv Omroepgebouw Flagey verlopen inderdaad erg moeizaam. Beide partijen zijn nog niet tot een overeenkomst gekomen over de afspraken rond de uitbating van de culturele ruimtes van het Flageygebouw na 2024. Beide partijen hebben hun voorwaarden op tafel gelegd, maar raken het nog

steeds niet eens over een aantal belangrijke elementen, met name rond de financiering van de noodzakelijke investeringen.

Het is echter duidelijk dat van alle partners – dus ook van nv Omroepgebouw Flagey – een inspanning nodig is om de infrastructuur van het Flageygebouw ook naar de toekomst toe op een performant niveau te houden. Er is bij de betrokken overheden zeker en vast bereidheid om ook een inspanning te doen omtrent deze investeringen.

Het afsluiten van een nieuwe langtermijnovereenkomst over het gebouw is natuurlijk een noodzakelijke premisse om een beheersovereenkomst over de werking van Flagey vzw af te sluiten met de betrokken overheden. Eerst moet met de nv overeengekomen worden onder welke condities we wat kunnen gebruiken en welke de engagementen zijn. Dan kunnen we de beheersovereenkomst maken met Flagey vzw.

Wat het belang voor Vlaanderen van Flagey en Brussels Philharmonic betreft: naast de reguliere werking van Flagey vzw als cultuurhuis in Brussel, zorgt Brussels Philharmonic voor een extra sterke Vlaamse aanwezigheid in Brussel. Flagey vzw biedt een gevarieerd aanbod met ook veel Vlaamse artiesten aan een breed publiek in het centrum van Brussel.

Momenteel zijn er geen concrete alternatieven voor de huisvesting van Flagey vzw. De werking van de vzw is immers sterk verbonden met de infrastructuur van het Flageygebouw. Ook voor de huisvesting van Brussels Philharmonic is de meest haalbare piste om haar werking in Flagey te continueren, mits de nodige infrastructurele aanpassingen worden uitgevoerd. Hoewel werken vanuit een andere thuisbasis voor Brussels Philharmonic theoretisch gezien niet onmogelijk is, zou dit enerzijds de band die de organisatie – en dan bedoel ik het orkest en het koor – door de jaren heen heeft opgebouwd met Flagey – zowel met het gebouw als de vzw – verbreken en de verankering van haar werking in het centrum van Brussel – waar de organisatie al vele jaren aan heeft gewerkt – hypothekeren. Los daarvan zijn er op korte termijn praktisch niet veel mogelijkheden voor een geschikte huisvesting van een symfonisch orkest en kamerkoor. De belangen van Brussels Philharmonic, Flagey vzw en ook onze belangen voor Vlaamse aanwezigheid in Brussel lopen hier samen.

Elisabeth Meuleman (Groen): Meer dan zeggen dat het moeilijk loopt, hebt u eigenlijk niet gedaan, minister. Ik vraag mij af of er dingen zijn die u doet om ervoor te zorgen dat men toch wel wat dichter bij elkaar komt. Nv Omroepgebouw Flagey is eigenaar van het gebouw, maar ze hebben het dus net moeilijk om een bijdrage te leveren aan de renovatiekosten. Daar ligt, denk ik, wel de knoop. De grootste aandeelhouder van nv Omroepgebouw Flagey is Moortgat, als ik mij niet vergis. Zijn er gesprekken gaande, specifiek met die grootste aandeelhouder? Hoever staat het daarmee? Ik denk dat het einde van de verlenging van de huidige overeenkomst heel dichtbij komt en dat het dus wel echt dringend wordt.

Mijn vraag is dus: welke initiatieven neemt u concreet om hiermee verder te gaan en om haast te maken?

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (Vooruit): Ik wil gewoon graag aansluiten om de vraag van collega Meuleman te ondersteunen.

We zien Flagey vaak als het mooie voorbeeld van een publiek-private samenwerking (pps). Het is een geslaagd voorbeeld, maar als we nu botsen op dat soort problemen, dan denk ik dat het niet slecht zou zijn mocht u er vanuit uw kant echt mee rond de tafel gaan zitten en bekijken hoe men hieruit kan raken.

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Als Flagey ter sprake komt, dan begint mijn hart sneller te kloppen uit hartstocht voor de culturele instelling. Vandaar heb ik nog een zijvraag: hebt u ondertussen al meer nieuws over de klacht die zij hebben ingediend bij de Cultuurpactcommissie? Ik weet dat u daarin gehoord bent, maar is daar daarna nog een stap in ondernomen? Die Cultuurpactcommissie, die volgens u perfect werkt en niet meer samenkomt omdat er geen dossiers zijn. Het blijft toch koffiedik kijken.

De voorzitter: Minister-president Jambon heeft het woord.

Minister-president Jan Jambon: Collega's, een moeilijk lopende onderhandeling, als je die publiek gaat voeren, dan wordt het helemaal moeilijk. Ik vraag daar dus enig geduld. Ik ben in contact met verschillende betrokken partijen, maar ik zou over lopende onderhandelingen liefst niet te veel publiek willen maken.

Mijnheer Brusselmans, wat die klacht bij de Cultuurpactcommissie betreft, denk ik niet dat er sindsdien nog evolutie is, maar ik zou dat moeten nagaan. Ik ben alleszins niet op de hoogte van verdere evolutie.

Elisabeth Meuleman (Groen): Dank u wel.

Alle begrip dat u de onderhandelingen niet publiek wilt voeren, minister-president, maar ik hoop vooral dat u de deadline zult halen en dat er perspectief is voor zowel de vzw als Brussels Philharmonic. Ik ben het met u eens dat het absoluut jammer zou zijn als die zouden moeten verhuizen. U zegt dat het niet onmogelijk is, maar ik hoop dat men toch niet te veel aan het zoeken is naar andere pistes, want ik denk dat ze daar thuishoren. Ik hoop dus dat u binnenkort echt met resultaten zult komen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.